

Jaarboekje van het Oudheidkundig Genootschap "Niftarlake" 1989

<https://hdl.handle.net/1874/9604>

JAARBOEKJE

1989

VAN HET
OUDHEIDKUNDIG
GENOOTSCHAP

‘NIFTARLAKE’

Ereleden en bestuur

Erevoorzitter MrDr N.J.C.M. Kappeijne van de Coppello, Loenen a/d Vecht

Ereleden Jhr P.H.A. Martini Buys, Brugge, België
Mr J.H. van den Hoek Ostende, Amsterdam

Lid van verdienste A.J.A.M. Lisman, Nieuwersluis

Bestuur Drs E. Munnig Schmidt, voorzitter
Nieuwerhoek, 3632 AD Loenen a/d Vecht (02942) 1280

Mw C.H. ter Laan-Dingemans, secretariaat
Herengracht 6, 3601 AL Maarsssen (03465) 71921

Jhr Mr J.P.E. Teding van Berkhout, penningmeester
Loenen a/d Vecht

Mw Mr M.A. Dukes-Greup, bibliothecaresse
Amsterdam (020) 761683

Leden J.H.P. Roeland, Wassenaar
A.J.A.M. Lisman, Nieuwersluis

*Redactie
voor 1990* Drs E. Munnig Schmidt
Nieuwerhoek, 3632 AD Loenen a/d Vecht (02943) 1280

Betalingen Postbank nr. 513805
t. n. v. Penningmeester Niftarlake te Loenen

ISBN 90-6550-333-1

Erratum Jaarboekje 1988: op blz. 45, 12^e regel van boven achter "van" invoegen: "Valk en Heyning staat een langgerekt huis dat waarschijnlijk een oud koetshuis".

Conceptstaat van baten en lasten 1989

Baten

Contributies 1989	f 13.280, -
Excursies	10.473,30
Verkoop jaarboekjes	390, -
Giften	1.000, -
Rente rekening-courant	22,42
Rente deposito Postbank	493,19
Rente deposito NMB	103,24
Tekort 1989	2.586,96
	<hr/>
	f 28.349,11

Lasten

Excursies	f 10.551,65
Receptie, diner	454,55
Donaties	305, -
Jaarboek 1988	7.627,28
Secretariaat	1.766,53
Bestuur	135,09
Ledenadministratie	892,14
Bibliotheek aankopen	249,28
Boekenkast	929, -
Diversen	255,15
Bastert project	5.183,44
	<hr/>
	f 28.349,11

Opgemaakt te Loenen a/d Vecht, 31-1-1990

De penningmeester,
J.P.E. Teding van Berkhout

De balans per 31-12-89 vermeldt een kapitaal van f 17.144,88.

Ledenlijst 1990

van het Oudheidkundig Genootschap 'NIFLARLAKE'

Abcoude

Drs J. Baalbergen
M.M.A. Bessem-Aalbers
R. Bianchi
Mw R. Broek-Peek
Drs D.G. Carasso
Prof. Dr A.J. Dunning
Mw J. Elema
W.J. Engel
Gemeente Abcoude
Mw W.D. de Graaf-Vossestijn
Historische Kring Baambrugge Abcoude
J.Th. Kemme
N.L. Loeb
W. van ter Meij
J.J. Pabon Jr
J. van Santen
Mw E.M. Scholte-Vis
Dr P.L. Schram
J.B. Schreur
Mr J.W.F.M. Swinkels
W.C.C. Trouw
Mw G.L.J. Uiterwaal-Völker
Mw M.A.J. Vreeken-van Brink
B.H. de Vries
J.E. Wustenhoff

Aerdenhout

Mr Ir J.J. Smorenborg

Alkmaar

Mr Dr J. Belonje

Almelo

C.J.M. Bak

Amersfoort

Mw T. Bouwer-Peeren
N.Th.G. Klein
Rijksdienst Oudheidk. Bodemonderzoek
Stichting Museum Flehite

Amstelveen

J.W.N. van Achterbergh Jr
J.E. Dussen
Mw M.E.E. Spoor
Mw H. Vlot-van Lonkhuyzen

Sandbergstraat 8, 1391 EL
Willem v. Abcoudeaan 11, 1391 CC
Meerzicht 1, 1391 AR
Stationsstraat 4, 1391 GN
Dr. Koomansstraat 21, 1391 XA
Angsteloord 63, 1391 ED
Dr. Koomansstraat 1 H, 1391 VZ
Angsteloord 5, 1391 EB
Gemeentehuis, 1391 EL
Meerweg 19, 1391 HG
Folkert Postlaan 1, 1391 AV
De Tourton Bruynsstraat 3, 1391 EM
Molenweg 16, 1391 CG
Zilverschoon 107, 1391 XS
D. v. Troostwijkstraat 51, 1391 ER
Heinkuitenhof 14, 1391 TS
Sandbergstraat 14, 1391 EL
P. v. Wijngaertdlaan 42, 1391 AW
Jan Trouwstraat 4, 1391 TT
Gein Zuid 7, 1391 GT
Torenlaan 32, 1391 AM
Kerkplein 14, 1391 GJ
D. v. Troostwijkstraat 46, 1391 ET
Sandbergstraat 4, 1391 EL
Koppelland 11, 1391 EV

Merellaan 29, 2111 GK

Nassaulaan 39, 1815 GJ

Horstlaan 76, 7602 AN

Koningin Wilhelminalaan 30, 3818 HP
Kamp 18, 3811 AR
Kerkstraat 1, 3811 CV
Breestraat 80, 3811 BL

Amsterdamseweg 270, 1182 HN
Camera Obscuralaan 103, 1183 JX
Meander 491, 1181 WN
Ferd. Bolweg 89, 1181 XC

Amsterdam

- Mw Drs J.T. Barneveld
Mw D.J.K. Beynes-Heymeyer van Heemstede
Mw E.G.H. Blauwkop-Haker
Mw Mr M.A. Duker-Greup
Drs P.M. Fischer
Gemeentelijk Archief
Mw J.H. Greup-Nicolai
Mr J.H. v.d. Hoek Ostende
D. Hoen
Prof. Dr L.B.W. Jongkees
Mr P.M. v.d. Laan
K.F. van Leuven
B. Lubberhuizen
Mw A.M.J. Oosterbroek-Smilde
Mw E.G. Pannevis-Lammerts v. Buuren
P.J. Meertens Instituut
W.A.C. Reesink
H. Renes
Rijksmuseum Bibliotheek
J.R. Ritman
J. Stodel
B.A.H.M. Theunissen
J.M. Toer
Universiteitsbibliotheek
Mw W.J.C. van Veen-Coenen
J. Zwaan
- Ankeveen**
B.A.Ph. baron van Harinxma Thoe Slooten
A. v.d. Lee
Mw J.H.G. de Roy-Blom
- Apeldoorn**
Drs R.Th. Schoenmaker
- Arnhem**
K.J.H. Doude van Troostwijk
J.E. v.d. Sleen
- Baambrugge**
H.F. Anger
M. Blokhuis
Mw Drs S. Boerdam
Mw J.E. Croon-Ogterop
Jhr Mr J.E. v.d. Does de Willebois
Mw M. van Erven Dorens-Vinke
Mw E. v.d. Lee
Mw Drs L.B. Lugt
- van Ostadestraat 137 III, 1072 SW
Cannenburg 39, 1081 GV
Prinsengracht 1043, 1017 KP
Beethovenstraat 249, 1077 JE
Hemsterhuisstraat 173, 1065 JZ
Amsteldijk 67, 1074 HZ
De Boelelaan 267, 1082 RC
B. Wieringerstraat 22, 1013 EB
Amstelveenseweg 1056, 1081 JV
Reinier Vinkeleskade 71, 1071 SZ
Keizersgracht 443, 1017 DJ
Minervalaan 71-II, 1077 NS
J.W. Brouwerstraat 32, 1071 LK
Nic. Maesstraat 38 h, 1071 RB
Minervalaan 84-I, 1077 PK
Keizersgracht 569-571, 1071 DR
Koninginneweg 40, 1075 CZ
Werengouw 25 (Nieuwendam), 1024 NL
Postbus 50673, 1007 DD
Bloemgracht 19 h, 1016 KB
Rokin 70, 1012 KW
Leksmondhof 209, 1108 EW
Nieuwe Leliestraat 41 II, 1015 SJ
Singel 425, 1012 WP
Minervaplein 2, 1077 TN
Lijzijde 45, 1034 KN
- 'Berkenrode' Stichts end 80, 1244 PR
Hollands end 89, 1244 NP
Hollands end 2, 1244 NR
- Groene Kijkerweg 1, 7371 GB
- Vondellaan 5, 6824 NA
Bergstraat 97, 6811 LE
- Pr. Beatrixstraat 13, 1396 KD
Rijksstraatweg 25, 1396 JD
Rijksstraatweg 22, 1396 JM
Kleiweg 34, 1396 HX
Dorpsstraat 23, 1396 KG
'Valk en Heyning' Rijksstraatweg 147,
1396 JK
Rijksstraatweg 113, 1396 JH
'Geinwijk' Rijksstraatweg 91, 1396 JG

Mw A.H. Mebus-Riechelmann

Ir D.L.H. Slebos

A.W. Steenhof

Mw J.J. Tholenaar

P.C. Versloot

G.H. van Walbeek

J.H. van Walbeek

Bennebroek

G.M. de Heer

De Bilt

H.C. de Wit

Bilthoven

Mw B. Bleeker-Ecuwens

Mw Drs J.B.C. Kruishoop

B. Vermeulen

Sj. Vrind

Blaricum

J.N. Bastert

Mw M.A.L.P. Kleiman-Righart

P. Rote

Breda

Mr L.E. Kalff

Mw E. Kalkman-Klep

Breukelen

Notaris T.C. Akkerman

V.B.W. Asfalt

J. Bakker

Mw Mr L.G. Baud

Mw G. Bekker-Jonker

Drs R.J. Benders

Ir G.G. v.d. Berg

Mw M.B. v.d. Bergh

Mw J.M. Bierman-Polman

J.W.M. de Boer

H. Brouwer

J.W. de Bruyn Kops

P.J. Burggraaf

Mw A.C. Crietee-Hoogerbeets

JAC. van Dam

Mr M.W. van Dijk-Witjas

Mw P. van Dobbenburgh

W. Dobber

H.H.J. Doude van Troostwijk

B. Fritzsche

Mw M. Fruithof-Matthes

P. Funken

B. Straalmanstraat 1, 1396 JR

Rijksstraatweg 4, 1396 JL

Pr. Joh. Frisostraat 46, 1396 KB

'Kroonesteijn' Rijksstraatweg 125, 1396 JJ

'Postwijk' Rijksstraatweg 39, 1396 JD

Dorpsstraat 31, 1396 KH

Rijksstraatweg 20, 1396 JM

Bennebroekerdreef 49, 2121 CM

Dorpsstraat 126, 3732 HL

Soestdijkseweg 95, 3721 AA

Rubenslaan 15, 3723 BN

Rembrandtlaan 93, 3723 BM

Lassuslaan 55, 3723 LH

Prof. van Reeslaan 22, 1261 CT

Prins Hendriklaan 3, 1251 AH

Langeweg 5, 1261 EL

Saksen Weimarlaan 31, 4818 LA

Schrauwenhof 5, 4837 CW

Rijksstraatweg 43, 3621 BH

'Vredenoord'. Straatweg 68, 3621 BR

Grietenstein 2, 3621 XK

Kerkplein 16, 3621 BA

Herenstraat 58, 3621 AR

Straatweg 200, 3621 BX

Straatweg 78, 3621 BR

Straatweg 107, 3621 BK

Zandpad 82, 3621 NG

Willink v. Collenstraat 79, 3621 CL

Linnaeusdreef 30, 3621 XW

Zandpad 61, 3621 NG

Kerkbrink 26, 3621 BS

Linnaeusdreef 44 A, 3621 XX

Ortswarande 55, 3621 XN

G. v. Nijenrodestraat 90, 3621 GM

Grietenstein 52, 3621 XL

Zandpad 27, 3621 ND

Straatweg 244, 3621 BZ

Vrijheidslaan 23, 3621 HM

Scheendijk 5, 3621 VB

Oud Aa 41, 3621 LA

R.T. v.d. Geer
Gemeente Breukelen, Gemeentehuis
P.L. van Gent
D.W. Gerwig
Dr J.W. Gunning
Mw Mr E.A. Haars
Drs H.C.J. Hendriks
Hist. Kring Breukelen p/a Mevrouw M.B.
van Leeuwen
R.J. Hofman
Mw G.J. van Julsingha
Mw C.P. Knulst
R.G.H.W. Korstjens
M. van Kralingen Jr
H.K. Lenstra
Ir H.F. Mertens
J.F.F.M. de Mol
J. Molenkamp
R.W.C. Molenkamp
Mw Mr Drs R.Y. Nauta
Openbare Bibliotheek Breukelen
R.E. Ophorst
Prof. Dr Ir R. Plomp
Jhr Mr L.A. Quarles van Ufford
E.L.P. Rijpma
Mw M.L. van Rijssen-Dingemans
P.V.L. Ritmeester
Ir F.J. Schijff
H.J. Schröder
P.B.A. Smits
Mr C.W. van Stapelen
Mw A.J. Stilting
G.S. Streefland
A.C. van Uchelen
F.L. Vegter
Mw F. Verhagen
Mr J.A. Vermeulen
Mr G. Versluys
J. Verweij
Mw J. van Zadelhoff-Hortulanus
D. van Zijtveld
Breukeleveen
Mw J.A.M. Aalberts-Veen
L. Geel
Drs M.M. van Kesteren
Dr J.F.W. Nuboer

Nassauplein 1, 3621 EA
Postbus 116, 3620 AC
Zandpad 86, 3621 NG
Dannestraat 33, 3621 AE
Straatweg 204, 3621 BX
Kerkplein 16, 3621 BA
Julianastraat 25, 3621 EG

Bisschopswater 5, 3621 WV
Zandpad 83, 3621 NG
Linnaeusdreef 21, 3621 XT
G. v. Doornikstraat 8, 3621 HZ
Straatweg 111, 3621 BK
Herenstraat 4, 3621 AR
Zandpad 94, 3621 NH
Rijksstraatweg 236, 3621 BZ
Zandpad 69, 3621 NG
Bisschopswater 27, 3621 WV
'Vecht en Dam', Dannegracht 16, 3621 AA
Silverstein 85, 3621 PD
J. Dirckenstraat 20, 3621 CB
Zandpad 80, 3621 NG
'Vegtvliet' Rijksstraatweg 220, 3621 BZ
Zandpad 48, 3621 NE
Zandpad 40, 3621 ND
Zandpad 81, 3621 NG
Straatweg 76, 3621 BR
'Nijenrode' Rijksstraatweg 19, 3621 BG
Straatweg 120, 3621 BV
Rijksstraatweg 101, 3621 BK
Herenstraat 40, 3621 AR
Kloosterhof 15, 3621 BE
Zandpad 87, 3621 NG
Rietland 2, 3621 GZ
'Hofstede Boomrijk' Zandpad 53, 3621 NE
Straatweg 74, 3621 BR
Brouwerij 1, 3621 AD
Straatweg 61, 3621 BH
Mecklenburgstraat 6, 3621 GP
'Groenevecht' Zandpad 37, 3621 ND
Straatweg 95, 3621 BJ

Herenweg 27, 3625 AA
Herenweg 52, 3625 AG
Herenweg 47A, 3625 AB
Herenweg 59, 3625 AC

Ir J.J. Siepman v.d. Berg
Dr P.J. Sinninghe Damsté
A.P.J. Strookman

België, Brugge

Jhr P.H.A. Martini Buijs

Bussum

Mr R.R. Hazewinkel

R. H. Heybroek

Mw A.E. Koch-van de Stadt

Mw D. van Laer

M. Langelaar

Mw. P.A.C.E. Ooiman-van Aubel

Den Dolder

Mw Wilhelm-v.d. Meer

Doorn

Ir H.J. Doude van Troostwijk

Mw G. v.d. Stoop-Koekoek

Dordrecht

Mw A.W. de Jong-Vis

Eindhoven

Ir J.V. Bruza

Gouda

Ver. Oudheidkundige Kring 'Die Goude'

's-Graveland

P. Honig

Mr H.L. Houthoff

C. Kortenoever

Vereniging Curtevenne

Ver. tot behoud van Natuurmonumenten

's-Gravenhage

G. Heuff

L.J. Doude van Troostwijk

Koninklijke Bibliotheek

Rijksbur. v. Kunsth. Doc.

J.D. Sparrow

F. Vintges

J.C. Woestenburg

Gronsveld

Mw M.A.H. Pomerantz-Beks

Haarlem

Mr W.G.M. Cerutti

Rijksarchief in Noord Holland

J. Vor der Hake

Haarzuilens

Mw L. Schouten

Herenweg 125, 3625 AD

Herenweg 89, 3625 AC

Herenweg 76, 3625 AH

Witte Leertouwerstraat 47, 8000

Nw 's-Gravelandseweg 67, 1406 NC

Breedelaan 1, 1406 LM

Koedijklaan 21, 1406 KX

Regentesselaan 32, 1405 EM

Mecklenburg 52, 1404 BJ

Groot Hertoginnelaan 29, 1405

Hezer Enghweg 90, 3734 GV

Parklaan 40, 3941 RE

v. Galenlaan 12, 3941 VD

Wolweershaven 11, 3311 AV

Orpheuslaan 53, 5631 BR

Vlietenburg 32, 2804 WT

Spanderswoud 1 A, 1243 HZ

'Trompenburgh' Zuidereind 43, 1243 KK

Leeuwenlaan 48, 1243 KB

Leeuwenlaan 9, 1243 KA

Noordereinde 60, 1243 JJ

Rijksd. Kastelen Beheer Buitenhof 33,
2513 AH

Wassenaarseweg 76, Flat 114, 2596 CK

Postbus 90407, 2509 LK

Postbus 90407, 2509 LK

Kalhuisplaats 126, 2586 JS

Hendriinaland 49, 2591 TB

Hoge Nieuwstraat 28A, 2514 EL

Rijksweg 4, 6247 AH

Verspronckweg 98, 2023 BC

Kleine Houtweg 18, 2012 CH

Gasthuissingel 38 RD, 2012 DP

Ockhuizenweg 16 B, 3455 RW

Hilversum

J.G. Alleman
Mr L.J. van Apeldoorn
Mw L. Buwalda-Terlet
Gemeentehuis Hilversum
F. Laboyrie
T.W. Ploeg
Jhr A. Rutgers van Rozenburg

H.D. Scheltema
Dr W.J. Steyling
Streekarchief v.h. Gooi e.d. Vechtstreek
Mw N.H. Vinke-Andersson

Huizen

F. Renou

Kamerik

W.F.E. baron v.d. Feltz

Kockengen

Dr J.A. van Dongen
G.F.W. Herngreen
G. Versloot

Koedijk

P.J. Prett

Kortenhoef

P.A. Bakker
Curtevenne Stichting
J. Daams
W. Spaan
Mw M.A. Sprenger-Den Uyl

De Kwakel

G.P.M. Kuipers

Lage Vuursche

C.M.J.M. Hoek

Laren

Mw A. Blijdenstein-v. Berckel

Leersum

W.R.A. baron van Tuyll van Serooskerken

Leusden

Mw S. Peeters-Kopp

Lochem

Mw van Weede-Vaandering

Loenen a/d Vecht

P.M. Bakker

Mw L. Beyer-Hubrecht

B.J. Blijdenstein

J.W. Blok Jr

Trompenbergerweg 2 B, 1217 BE
Rembrandtlaan 9, 1213 BE
Utrechtseweg 52, 1213 TW
Dudokpk 1, 1217 JE
Willibrorduslaan 103, 1216 PA
O. Amersfoortseweg 44, 1213 AE
Utrechtseweg 26, 'Beukendael' Flat 48,
1213 TT
Utrechtseweg 58 A, 1213 TW
Koninginneweg 18, 1217 KZ
Postbus 10053, 1201 DB
's-Gravelandseweg 86, Flat 56, 1217 EW

Nw. Bussummerweg 83 A, 1272 CE

Van Teylingenweg 25, 2471 GB

Wagendijk 12, 3628 EP
Godinweg 2, 3628 BA
Portengen 97, 3628 ED

Postbus 10, 1830 AA

Moleneind 55, 1241 NJ
Zuidsingel 20, 1241 EN
Zuidsingel 23, 1241 EH
Kortenhoefsedijk 171, 1241 LZ
Oranjeweg 34, 1241 XS

Iepenlaan 40, 1424 PA

300 Roedenlaan 4, 3749 AP

Tafelberweg 15, 1251 AB

'De Boskant', 3956 BV

Parelduiker 52, 3831 GJ

Lange Voren 2, 7241 HS

Wallestein 66, 3632 WR
Rijksstraatweg 80, 3632 AD
Dorpsstraat 68, 3632 AV
Vreelandseweg 4, 3632 EP

Mw E.E.C. Bon-Meyer
 R.J.M. Bootz
 H.C. Bos
 Drs P.B.M. Deiters

 C. Dierdorp
 Mw M.M.Ch. Dijkstra-Dreesmann
 J.P. Dullaert
 Dr A. Dunning
 J.D. Ehlhardt
 J.T.G. Ernst
 A. Gelderman
 L.J. de Geus
 C. Goemans
 W. Grunfeld
 Mw M.S. Harms-van Estrik
 M.J.P.A. Graaf d'Hollosy
 R. Jetten
 H.J. de Jong
 Mw G.R.G. Kaldewaay-Wilschut
 Mr Dr N.J.C.M. Kappeijne v.d. Coppello
 P.J. Kastelein
 K. Knol
 Drs G.J. Koelemey
 D.P. Koets
 Mw B. Koning-Gordijn
 Mw W. van Kralingen-Niekerk
 C.J. de Kruyter
 L. Kusters
 Drs A. Ledeboer
 D.C. van Leeuwen Boomkamp
 J. Leicher
 Drs J. v.d. Meulen
 D.J. Meyer
 C.P.G. Molenkamp
 Drs E. Munnig Schmidt
 C.W. van Nie
 A.J.A.C. Nooteboom
 Dr M. van Ommen
 Mw Dra H.H. Pijzel-Dommisse
 Drs W.M. v.d. Poel
 M.J.B. Popma
 Mw Dra G. Recter
 Drs A.H.J. Risseeuw
 M.W.H. Sanger
 Mw E. van Schijndel-Goemans

 Dorpsstraat 10, 3632 AT
 'Vegtlust', Oud Over 3, 3632 VA
 Hoflaan 5, 3632 BT
 'Vano. Ridderhofs, Mijnden', Mijndense-
 dijk 13, 3632 NT
 K. Ottolaan 30, 3632 BW
 Vreelandseweg 24, 3632 ER
 Grutterstraat 12, 3632 EJ
 Dorpsstraat 82, 3632 AW
 Oud Over 88, 3632 VE
 Moleneind 4, 3632 DA
 Oud Over 39, 3632 VA
 't Rond 13, 3632 BN
 Oud Over 6, 3632 VD
 Dorpsstraat 98, 3632 AW
 Hoflaan 1, 3632 BT
 Mijndensedijk 20, 3632 NV
 Oud Over 5, 3632 VA
 Vreelandseweg 25, 3632 ER
 Dorpsstraat 77, 3632 AS
 Oud Over 59, 3632 VB
 'Middelhof', Rijksstraatweg 96, 3632 AD
 Graaf Janlaan 2, 3632 CB
 't Rond 9, 3632 BN
 Wallenstein 55, 3632 WP
 'De Glashut', Oud Over 124, 3632 VG
 Rijksstraatweg 130, 3632 AG
 Hunthum 46, 3632 XN
 't Rond 1, 3632 BN
 Dorpsstraat 4, 3632 AT
 'Terra Nova', Oud Over 154 A, 3632 VH
 Oud Over 120, 3632 VC
 Vreelandseweg 8, 3632 EP
 Oud Over 5, 3632 VA
 'Leeuwen Dijk', Dorpsstraat 69, 3632 AS
 'Nieuwerhoek', Rijksstraatweg 78, 3632 AD
 Driehovenlaan 38, 3632 BL
 'Vegtlust', Oud Over 3, 3632 VA
 Rijksstraatweg 69, 3632 AA
 Dorpsstraat 28, 3632 AT
 Rijksstraatweg 81 A, 3632 AA
 Oud Over 48, 3632 VD
 'Bij Dorp', Oud Over 8, 3632 VD
 'Warande', Oud Over 168, 3632 VH
 Spinnerie 13, 3632 ET
 Vreelandseweg t.o. 5, 3632 EP

A. Schras
 Mw Drs K.A.L. Schuckink Kool-Oudendal
 Dr P.J. Sondaar
 Mw A.A. Sondaar-Dobbelman
 R.E. Spee
 Mw A.A. Steffens
 Stichting Culturele Raad Loenen, p/a de
 Heer J.Th.M. van der Linden
 Stichting Openbare Bibliotheek
 Mw A.G. Stolp
 Jhr Mr J.P.E. Teding van Berkhout
 C.J.M. Thijssen
 Mw G. Thijs-Mantel
 B. Timmers
 E. Timmers
 W.G. Ttter
 G.C.J. Tukker
 Mw E. Vesseur-Murck Jansen
 Mw G.M.J. Voorbij
 Mw Th.C. v.d. Voort
 Mw R. Vor der Hake-Campfens
 Drs S.G. de Vries
 Mr A. Vrij
 A.R. van Well
 Mw H.L.M. Wennink
 A. Witmer
 Prof. Dr H.C. Zanen
Loenersloot
 Mr Z.M.F. Dingemans
 Mr Th. van Hilst
 H.J. v.d. Meij
 Mw A. Meurs-Lukken
 Mw M.F.M. barones van Nagell-Martini
 Buys
 Drs J.H.W. Veenstra
Loosdrecht
 H. Aalberts
 J.G. Boeschoten
 Th. Burggraaf
 Ir H.G. de Cock
 Mw E. van Haselen
 Hist. Kring Loosdrecht p/a L.H.F. Welter
 Mw M.M.Th. Hoenen-van Beers
 Z. Schoute
 J.M.L. Trouw
 W. ter Veld

Torenstraat 1, 3632 EK
 Rijksstraatweg 70, 3632 ZR
 Oud Over 33 A, 3632 VA
 Postbus 2, 3632 ZR
 Vreelandseweg 1, 3632 EP
 Oud Over 41, 3621VA

Wallenstein 26, 3632 WN
 Postbus 47, 3632 ZR
 Oud Over 93, 3632 VC
 Oud Over 1, 3632 VA
 't Rond 7, 3632 BN
 Rijksstraatweg 75, 3632 AA
 Dorpsstraat 63, 3632 AS
 Dorpsstraat 63, 3632 AS
 Brugstraat 10, 3632 EH
 Hoefijzer 108, 3632 WD
 'Vegtlust', Oud Over 3 App. 5, 3632 VN
 'Vegtlust' Oud Over 3, 3632 VA
 Middenhoek 51, 3632 TC
 Rijksstraatweg 85, 3632 AA
 Dorpsstraat 40, 3632 AV
 't Rond 5, 3632 BN
 Hofbergen 34, 3632 WC
 Doude v. Troostwijkplein 7, 3632 BC
 Dorpsstraat 102 D, 3632 AW
 Vreelandseweg 23, 3632 ER

'Geynzicht', Rijksstraatweg 206, 3634 AN
 Voorburgstraat 23, 3634 AV
 Stichtsestraat 5, 3634 AR
 Slotlaan 9, 3634 AP

Kasteel Loenersloot, 3634 AC
 Rijksstraatweg 228, 3634 AN

Rembrandtlaan 1, 1231 AR
 Oud Loosdrechtsedijk 284, 1231 MK
 Veendijk 4, 1231 PB
 Nieuw Loosdrechtsedijk 175, 1231 KS
 Nootweg 10, 1231 CT
 Eikenlaan 16, 1231 BH
 Rading 18, 1231 KA
 Raweg 10 huis 8, 1213 BE
 v.d. Helstlaan 5, 1231 AL
 Nieuw Loosdrechtsedijk 302, 1231 LJ

Maarssen

- F.B. Albregts
W.J.R. Baardman
Mr W. Beerman
Mr J.W.L. Beijer
J.H.W. van Bemmell
G.J. v.d. Berg
Mw W.E.E. Bernt-Scheffer
Mw G.J.M. Bierling-Berg
J.P. Boelens
A. Bohnenn
W.M. Bos
A.J.G.M. v.d. Brink
Ir R.A. Brzesowsky
Drs S.W.G. de Clercq
Dr J. Cosijn
A.R.A. Croiset van Uchelen
Mw A. Crone-Kegel
Mw M. van Dam-Smallenbroek
Mw E.H.Th.M. barones van Dedem-von Martels
H.J. Dollekamp
Mr E.M. D'Hondt
L. Ekelmans
Gemeente Maarssen
Dr Ir A. Graveland
S. Haisma
Mw C.A.A. Hamminga
R. Hamminga
M. van Heijningen
Historische Kring Maarssen
Mr Z.O.H.M. baron van Hövell tot Westervliet
Mw M. Hulshof-Veenstra
Mw J.H.M. Kamp-Schweers
P. van Kerkvoort
G.K. v.d. Klis
C.H. Knaake
S. Komdeur
J. Kraayenhagen
Mw M. Kraneveld-Lokker
Drs J.K.J. Kuiper
K. ter Laan
Prof. Dr J.T. Lambers
J.C. de Lang
J.J.C. Louet Feisser
Diependaalsedijk 31 A, 3601 GJ
Boomstede 686, 3608 BT
Zandweg 33, 3601 AE
'Hazenburg', Binnenweg 60, 3603 AG
Kuyperstraat 29, 3601 VE
Zandpad 42, 3601 NA
Straatweg 3, 3604 BN
Klokjeslaan 4, 3601 HE
Reigerskamp 171, 3607 HJ
'Vechtoever', Diependaalsedijk 33, 3601 GJ
J. v. Galenstraat 32, 3601 HW
Fazantenkamp 462, 3607 DA
Reigerskamp 382, 3607 HW
'Harteveld', Straatweg 17, 3603 CV
Straatweg 17 B, 3603 CV
v. Houtenstraat 16, 3601 XJ
Herengracht 21, 3601 AM
Langegracht 30, 3601 AJ
Zandweg 45, 3601 AE
J. Catsstraat 17, 3601 SJ
Zandweg 36, 3601 AE
Abel Tasmanlaan 8, 3601 XB
Diependaalsedijk, 3601 GL
Diependaalsedijk 84, 3601 GM
Stationsweg 5, 3603 ED
Duivenkamp 753, 3607 VE
Duivenkamp 753 A, 3607 VE
'Bolenstein', Bolensteinseweg 3, 3603 CP
Postbus 90, 3600 AB
Zandweg 44, 3601 AE
Van Lingelaan 23, 3602 PA
'Mariënhof', Diependaalsedijk 52, 3601 GL
Dr. Plesmanlaan 350, 3601 DL
Diependaalsedijk 102, 3601 GN
Fazantenkamp 721, 3607 DS
Straatweg 162 A, 3603 CS
Julianaweg 19, 3603 AP
Zandweg 34, 3601 AE
'Vechtstein', Zandweg 1, 3602 AC
Herengracht 6, 3601 AL
Zandpad 22, 3601 AN
Machinekade 9, 3601 AR
van Heemskerklaan 52, 3603 GK

Dr A.P. Messer
J. Onnes-van der Noordaa
C.G.J. v.d. Oosten
R. Pfeiffer
J. Plas
R. Plomp
J.H. Posthumus
C.J. Rijsterborgh
E.J. Rinsma
Prof.Dr A. van Rossum
E. van Rossum
Mw J.G. Roukema-v.d. Berg
Mw G. Ruys
Mw W. Saeys-Scholte
T. Schumacher
J.N. Servaas
A. F. Smorenburg
Stichting Openbare Bibliotheek
Mw H. Stoker-Menges
St. Openbare Bibliotheek Maarssenbroek
R. Taal
J.H. van Tongeren
Y. Visser
Mw A. v.d. Vlucht-de Groot
Mw E. v.d. Voort
R. van Vreedendaal
C. de Vries
D. v.d. Wal
Mw C. Waller-Gunning
Mw M. Welle
Dr H.B.A. Welle
Mw P. Westenburg-de Groot
Mw D.L.F. Westra-Filet
B.G. Wiegeraad
J.J.A. Wijs
B.B. v.d. Woude
Mw A. van Zelst-van Dalen
Drs H. de Zoeten
W. Zuidervaart
R.C. Zwaardemaker
Maartensdijk
M. v.d. Berg
De Meern
Jac. de Bruijn
Hist. Ver. Vleuten-De Meern-Haarzuilens

Kerkweg 9, 3603 CL
W. Barendszlaan 19, 3603 GM
Maarsseveensedijk 7 b, 3601 CC
Treubstraat 18, 3601 BX
'Leeuwenvecht', Straatweg 23, 3603 CV
Postbus 45, 3600 AA
Straatweg 98, 3604 BD
Parkweg 41, 3603 AB
Talmastraat 18, 3601 XA
'Leeuwenburg', Zandpad 24, 3601 NA
W. Barendszlaan 1, 3603 GM
Mich. A. de Ruyterstraat 94, 3601 TH
Schippergracht 8, 3603 BC
Schippergracht 9, 3603 BC
Zwanenkamp 1251, 3607 NW
Dr Plesmanlaan 292, 3601 DJ
Kuyperstraat 27, 3601 VE
Postbus 101, 3600 AA
Kennedylaan 28, 3601 VG
Bisonspoor 1161, 3605 KV
Rooyaardslaan 10, 3601 HA
Duivenkamp 851, 3607 WG
Kuijperstraat 17, 3601 VE
Leeuwenhof 17, 3601 JS
Nassastraat 141, 3601 BE
Emmaweg 37, 3603 AL
R.D. Beerenbrouckstraat 18, 3601 CB
Zandpad 30, 3601 NA
Herengracht 8, 3601 AL
Maire Hofstedelaan 12, 3601 BR
Maire Hofstedelaan 12, 3601 BR
Kerkweg 23, 3603 CL
Binnenweg 36, 3604 AD
Lelystraat 20, 3601 BV
Raadhuisstraat 25, 3603 AV
'Vredenhoef', Straatweg 33, 3603 CW
Diependaalsedijk 80, 3601 GM
C. de Houtmanlaan 9, 3603 GE
Postbus 55, 3600 AB
Klokjeslaan 84, 3601 HG

Egelskop 17, 3738 TY

Rijksstraatweg 84, 3454 JG
Meerndijk 62, 3454 HT

Muiden

Mw J.A.W. Hesterman-Stroobach

Mijdrecht

W. Bos

Naarden

J.F. Dudok van Heel

Mw D. Rutgers van Rozenburg-Hartung

Stichting 'Tussen Vecht en Eem'

Mr A.J.W. van Westrop

Naarden-Vesting

Mw B.R. Breen

Nederhorst den Berg

J.F.A. Baar

Prof.Dr D.P. Blok

F.H.B. Cladder

A. Eitjes

J.L. Jonker

Mw J.C.F. Mulder-Baljon

Dr Ir H. Spekrijse

A.A.A. Vendrig

W. Zweers

Nieuwersluis

J.J. Beelen

Mw B.Th.W. Blijdenstein

J.C. Braun

R.E.J. Bus

D.W. Doude van Troostwijk

L.W. Doude van Troostwijk

Mw L.L. Haurer-Doude van Troostwijk

J.C.T. van Hoeven

G.E.J. Huetink

Drs W.F.J. Kels

A.J.A.M. Lisman

C.M. Oostveen

Mr Drs H.W.G. van Schaik

Mw L. Simons-Smit

J.H. Stefels

Mw I. Teijema

P.R.E.J.A. Woltering

Nigtevecht

J.W. Brouwer

Mw I.L. Lammerts van Bueren-de Jong

J.W. v.d. Linden

Mw Drs P.M. Muller-Witteveen

P.N. Pikaar

A. v.d. Stoel

Weesperstraat 54, 1398 XZ

Botdrager 8, 3641 LA

Valkeveenselaan 56 A, 1411 GT

Rijksweg 46, 1412 BB

Turfpootstraat 44, 1411 EH

Thierensweg 19, 1411 EW

St. Annastraat 48, 1411 PJ

Kerkstraat 6, 1394 CX

Ankeveensepad 7, 1394 GW

Hinderdam 18, 1394 JB

Lange Wetering 27, 1394 KD

'Nederhorst', Slotlaan 4, 1394 BK

Hinderdam 20, 1394 JB

Voorstraat 11, 1394 CS

Dammerweg 111, 1394 GT

Reeweg 2 A, 1394 JD

'Sluys Nae', Zandpad 18, 3631 NK

'Middenhoek', Rijksstraatweg 72, 3631 AD

'Over Holland', Rijksstraatweg 14, 3631 AC

'Weerestein', Zandweg 29, 3631 NL

'RioVerde', Rijksstraatweg 28, 3631 AC

'Sterreschans', Rijksstraatweg 18, 3631 AC

Rijksstraatweg 20, 3631 AC

Rijksstraatweg 62, 3631 AB

Zandpad 1 B, 3631 NK

Mijndensedijk 86, 3631 NR

'Vreedden Hoff', Rijksstraatweg 53, 3631 AB

Rijksstraatweg 35, 3631 AA

Mijndensedijk 60, 3631 NP

Mijndensedijk 62, 3631 NP

'Rupelmonde', Rijksstraatweg 24, 3631 AC

Mijndensedijk 29, 3631 NN

Stationsweg 3, 3631 AJ

Vreelandseweg 72, 1393 PG

'Zwaanwijk', Klompweg 66, 1393 PM

'Zwaanwijk', Klompweg 58, 1393 PM

'Zwaanwijk', Klompweg 48, 1393 PM

Dorpsstraat 130, 1393 NK

Klompweg 62, 1393 PM

Oisterwijk

H.C.M. Hoppenbrouwers

Oud Zuilen

H.O. Barneveld

Ir A.M. Bunjes

P. Thoenes

G. van Heusden

Reeuwijk

Mr O.B. Okkinga

Rhenen

Mr T.T.M.H. Bijleveld

Rotterdam

Gemeente Bibliotheek t.a.v. de bestelafdeling

Rozendaal

Genootschap Belle de Zuylen

Rijswijk zH

A.J. Crucq

Schoorl

Mw E. Du Croo Kampmeindert-v.d. Berg

M. Mol

Singapore 1646

L.J. Huisinga

Soest

S.P. baron Bentinck

Tienhoven

Mw L.N. Beets van Houten

W.T. de Boer

A. Hogenhout

Mw C.D. de Jong-Mesker

C.P.J. Klap

M. Remijnse

Th. Schouten

Utrecht

Mw A.M. Biegelaar-Boogaardt

Jhr Ir R.G.M.P.N. Bosch van Drakestein

Centraal Muscum t.a.v. De heer J.F. Visser

Centrale Bibliotheek Prov. Utrecht

Gemeente Archief

Mw W.J. van Gortel-ten Houten

Mw J.H. de Graaf

Mw C.E. Hefting-Beerendonk

Ir G.J. Jonker

Prof. Dr C.A.W. Korenhof

Mw A.E. v.d. Most van Spijk-van Lennep

Prof. Ir W.J. Petri

Klompven 10, 5062 AH

Vechtzijde 1, 3611 AM

Groeneweg 1, 3611 AT

'Swaenenvecht', Dorpsstraat 16, 3611 AE

'Zuylenveld', Zuylenveldseweg, 3611 AJ

Ree 34, 2811 HE

Utrechtsestraatweg 45, 3911 TW

Hoogstraat 110, 3011 PV

Rozendaalselaan 22, 6891 DG

Sir W. Churchillaan 915, 2286 AB

Laanweg 41, 1871 BK

Postbus 60, 1870 AB

Baysh. Park Aquam. T. 21-03,50 Baysh.
Road QQ 100

Vosseveldlaan 56, 3768 GN

Nieuweweg 2, 3612 NR

Laan van Niftarlake 22, 3612 BS

Nieuweweg 5, 3612 AR

Laan van Niftarlake 30, 3612 BT

Looydijk 7, 3612 BC

Heuvellaan 10, 3612 BA

Looydijk 81, 3612 BE

Koningslaan 98, 3583 GR

Veeartsenijstraat 89, 3572 DC

Agnietenstraat 1, 3512 XA

Postbus 18100, 3501 CC

A. Numankade 199, 3572 KW

Koningslaan 109, 3583 GT

Bemuurde Weerd oz 76 bis, 3514 AN

Emmalaan 3, 3581 HL

Troosterlaan 24, 3571 NM

Emmalaan 12, 3581 HT

van Hogendorpstraat 14, 3581 KD

Emmalaan 4 A, 3581 HR

Dr E. B. J. Postma
 Mw J. Postma-van Zijp
 J. P. Prevoo
 Rijksarchief
 Mw E. Ch. van Sandick-Doude van Troostwijk
 A. J. v.d. Slikke
 Mw A. v.d. Sluijs
 F. de Soeten
 Stichting de Utrechtse Molen
 Stichting Openbare Bibliotheken
 Stichtse Culturele Raad
 Mw M. D. M. Sturkenboom
 Universiteitsbibliotheek
 Vereniging Oud Utrecht, Drs Pietersma
 Mw N. M. Volkers-Meyssen
 Mw Dra C. C. S. Wilmer
Veenendaal
 F. A. Groen
Venray
 Mw B. Wijnen
Vinkeveen
 Prof. Dr L. Mur
 Dr J. de Vries
Vleuten
 Jhr Mr A. R. Clifford Kocq van Breugel
 J. J. Kool
Vogelenzang
 G. Koopman
Voorschoten
 H. M. v.d. Horn
Vreeland
 Mw M. Aalderink-van Groen
 Auberge 'De Nederlanden'
 Mw G. Beelaerts van Blokland-Kalff
 Mw E. E. Brandes-De Lestrioux Hendrichs
 F. H. Bruna
 Mw H. W. B. van Dranen-Aleven
 Mr J. E. Goldhoorn
 Mw H. C. Greevelink-Swaving
 Mw M. H. Happee
 C. Hoog Antink
 J. Jongsma
 S. Joosten
 J. Kohnstamm
 Mr J. A. H. Olde Loohuis
 E. Roosegaarde Bisschop
 Stadionlaan 57, 3583 RD
 Koningslaan 10, 3581 HZ
 Fien de la Marlaan 77, 3584 ZW
 A. Numankade 201, 3572 KW
 van Hogendorpstraat 18, 3581 KE
 Emmalaan 4 A, 3581 HR
 Eijkmanlaan 225, 3571 JG
 Willemstraat 29 A, 3511 RH
 Postbus 80300, 3508 TH
 Postbus 80, 3500 AB
 Lucas Bolwerk 24, 3512 EJ
 Emmalaan 1, 3581 HL
 Wittevrouwenstraat 9/11, 3512 GS
 Alex. Numankade 199, 3572 KW
 Koningslaan 118, 3683 GW
 Takstraat 1, 3572 HZ
 Lunenburg 30, 3904 JN
 Kiosk 70, 5802 NS
 Demmerik 21, 3645 AE
 Baambrugge Zuwe 180, 3645 AL
 Prof. Bronkhorstlaan 29, 3451 ER
 't Zand 31, 3451 GP
 Vogelenzangseweg 41 V A, 2114 BB
 Vondelstraat 16, 2251 KH
 Klapstraat 21, 3633 BH
 Duinkerken 3, 3633 EM
 'Vreedenhorst' Bergseweg 18, 3633 AK
 Voorstraat 7, 3633 BA
 Nigtevechtseweg 169, 3633 XX
 Otto van Schonauwenstraat 1, 3633 CP
 Singel 10, 3633 CR
 Voorstraat 18, 3633 BB
 De Vliet 8, 3633 EL
 Lindengracht 31, 3633 EH
 Klapstraat 13, 3633 BH
 Sluisje 12, 3633 AC
 Voorstraat 16, 3633 BB
 Boterweg 44, 3633 ER
 Duinkerken 12, 3633 EN

I. Rot
Drs C. Schuurman
Mw J.G. Siewertsz v. Reesema-Schmidt
Mw M. Smit Sibinga
Mw H. Smit-Houpst
Mw A. Sprenger-den Uyl
G. van Stapele
Studiegroep Vreeland, vroeger en nu
Drs C. Verhaar
J.N.W. Voorhoeve
J.H. Vrij
D.R. Wijnschenk

Waalre

Mw A. Krijgsman-Spoor
Waardenburg
A.F. van Goelst Meijer

Wassenaar

J.H.P. Roeland

Weesp

J. van Baars
Mw H.J. Bodisco Massink-Jongejans
Boekhandel de Ark
C. Draijer
Gemeente Museum Weesp
Mw H.M. Gerschtanowitz-Pauw
J.J.M. Koks
G. Lindeboom
Openbare Bibliotheek
F.G. van Reijen
A. Stork
Mw Dra A.J. Zondergeld-Hamer

Wilnis

H.W. van Soest

Woerden

M.C. Boevée
J.C.M. van Capel
T.N. Simonis
G.J. Wesseling
Drs H.A. van Zwieten

IJsselstein

J.J.H.D.G. Karelse
St. Prov. Bibliotheek

Zeist

Dr J.F. August de Meyer

Vossenlaan 5, 3633 AL
Voorstraat 6, 3633 BA
Boterweg 4, 3633 ER
'Vreedenhoek' Ruitersstraat 13, 3633 AV
Raadhuislaan 15, 3633 AP
Voorstraat 5, 3633 BA
Vossenlaan 9, 3633 AL
Postbus 2, 3633 ZT
Fl.v. Boekhorststraat 5, 3633 CN
Boslaan 4, 3633 VZ
Vredelantstraat 71, 3633 EB
Duinkerken 11, 3633 EM

Hoge Duinlaan 18, 5582 KG

'Kasteel Waardenburg' Waalbandijk 13,
4181 AN

Buurtweg 6, 2244 AD

Dammerweg 5, 1385 HT
Dammerweg 5 A, 1383 HT
Nieuwstad 28, 1381 CC
Fijnvandraatlaan 5, 1381 ES
Nieuwstraat 41, 1382 VV
Horn 23, 1381 GZ
Horn 3, 1381 GX
Wintertuin Flat 14, 1381 BZ
Postbus 5146, 1380 Gc
Zeeburgstraat 37, 1382 BM
Utrechtseweg 59, 1381 GT
Herensingel 162, 1382 VV

Dorpstraat 59, 3648 AG

De Geul 1, 3448 XJ
'Rijnoord' Oostdam 12, 3441 EN
Schimmelpennincklaan 33, 3445 XJ
Gebr. v. Eyckstraat 4, 3443 VG
Utrechtsestraatweg 54 D, 3445 AV

Doelenstraat 6, 3401 DV
3400 AA

't Kerkebosch, app. 316 Arnhemse B. weg
33, 3708 AA

Rijksdienst voor de Monumentenzorg
Zoelen

Mr R. Barendsen

Zutphen

Mr J.A. Alleman

Zwolle

H.W. Schouwenaar

Zwitserland

A.H.R. Hoogezand

Broederplein 41, 3703 CD

Kasteel 'Soelen', 4011 EN

Rijkenhage 32 A, Agnietenhof, 7201 LP

Boomkensdiep 13, 8032 XZ

Chalet Ariane 0038, QQ100 Waldegg

Jaaroverzicht

Het is een goede gewoonte in het jaarboekje te boekstaven wat ons genootschap in het afgelopen jaar bezig hield.

Allereerst de doorlopende cursus Griekse Mythologie onder leiding van mevrouw dr M. E. Hoffman uit Abcoude die een nu haast vaste groep van een dozijn geïnteresseerden op een tiental middagen kennis van de basis van onze beschaving bijbracht.

Ook het centraal bestellen van operakaarten ontmoette weer veel belangstelling zodat twee voorstellingen gezamenlijk bezocht werden.

Een ander vast agendapunt is de Nieuwjaarsreceptie. Het bestuur tracht dit evenement elk jaar op een andere buitenplaats of kasteel in de Vechtstreek te doen plaatsvinden. Ditmaal waren wij zo gelukkig de bewoners van Zwaanwijk te Nigtevecht bereid te vinden ons gastvrijheid te verlenen op 21 januari. In de buitengewoon fraaie met cuba mahonie afgewerkte hal mochten wij een honderdtal leden ontvangen. Daar werd ons ook door de Junior kamer Vechtstreek een cheque van f 1.000,- overhandigd als blijk van waardering voor het streven van het Genootschap voor het behoud van zaken, die de Vechtstreek tot een werkelijk bijzondere maken. Het bedrag wordt aangewend voor het ontwerpen en vervaardigen van een oorkonde, die in gezamenlijk overleg jaarlijks zal worden aangeboden aan diegenen die zich onderscheiden hebben in hun bijdrage aan het behoud van het karakter van de Vechtstreek.

Op 22 februari hield de heer Van Blaricum een goed bezochte lezing over Oosterse tapijten, die vroeger en nu zoveel huizen sierden en sieren. Aan de hand van vele meegebrachte tastbare voorbeelden werd ontstaan, gebruik en herkomstgebied uit de doeken gedaan. Dit kon plaatsvinden op Nieuwerhoek te Loenen.

Een maand later op 18 maart trof een vijftiental deelnemers elkaar in de kantine van het Algemeen Rijksarchief te Utrecht voor een kleine excursie naar de topografische afdeling met deskundige uitleg door de heer D. Koen, hoofd van die afdeling. Hij had zo veel interessante stukken de Vechtstreek betreffend op lange tafels gelegd dat hij moeite had ons aan het eind van de ochtend mee naar buiten te krijgen.

De muziekavond, die de evenementen commissie 's avonds op 11 april had georganiseerd in de Hervormde Kerk te Vreeland, was in zekere zin een experiment. De kroning van Willem III en Mary Stuart, op die datum precies 300 jaar geleden, vormde hiervoor de aanleiding. Marina Wemelsfelder, Marijke Smit Sybinga en Henk Lamboy brachten liederen en instrumentele muziek ten gehore, die speciaal voor de kroning maar ook wat later waren geschreven door Henry Purcell en John Blow. Een vijftigtal toehoorders genoot van de sfeer en de muziek.

Traditiegetrouw vond de jaarvergadering plaats in de Kampioen te Nieuwersluis, voorafgegaan door een als steeds geanimeerd diner waaraan een twintigtal leden met het bestuur aanzat. Een dochter van een van onze leden, Janet van der Slikke, hield een interessante lezing na afloop van de vergadering over 18e eeuwse meubelkunst.

Het zomerreces werd afgesloten door een excursie naar Antwerpen per bus. Ook dit was een experiment, dat echter zeer geslaagd genoemd mag worden. De drukkerij van Plantijn en het Rubenshuis werden bezocht met als intermezzo een buitengewoon aangename lunch in een sfeervol restaurant. Alom werd de excursiecommissie, de dames Dukes en Ter Laan, geprezen om de glad verlopende organisatie. Men riep zelfs om een tweedaagse excursie de volgende maal.

Het najaarsprogramma begon meteen goed doordat er zó veel belangstellenden waren voor de lezing 'Onherstelbaar gerestaureerd' dat van Nieuwerhoek naar kasteel Zuilen moest worden uitgeweken. Bouwhistoricus Ir D.B.M. Hermans liet op 11 oktober met dubbelprojectie zien wat er met een restauratie allemaal fout kan gaan als er niet eerst goed naar oude bouwsporen en stijlen wordt gekeken.

De excursie naar het Koninklijk Huisarchief te 's-Gravenhage op 3 november werd enige malen overtekend zodat wij Hare Majesteit nog enige malen zullen dienen te verzoeken ons een blik op Haar collecties te gunnen. Het is ook echt de moeite waard het slechts enige weken per jaar toegankelijke gebouw met zijn inhoud te bezichtigen.

Het jaar werd afgesloten door een lezing door J. Copijn, de boomchirurg, over alles wat met bomen te maken heeft. Ook in dit geval hebben wij moeten uitwijken van VreedenHoff naar kasteel Zuilen gezien de belangstelling. Dat is met meer dan vijftig toehoorders ook nodig. Het Genootschap moet er dan wel op

toe leggen. De prettige verhaaltrant en zijn ongeëvenaarde bomenkennis stonden borg voor een bijzondere avond.

De evenementen-commissie bestaande uit de dames Munnig Schmidt, Dukes, Ter Laan en de heer Lisman mag zich andermaal een pluim op de hoed gestoken weten voor hun creativiteit en zorgvuldigheid van de organisatie van bovenstaand programma. De dank van alle deelnemers zij hiermee overgebracht.

De voorzitter.

De oeuvre catalogus van J.N. Bastert

Ter gelegenheid van de tentoonstelling deze lente in slot Zuylen van de werken van de Vechtschilder Bastert heeft het Genootschap een boek over zijn werk en zijn leven het licht doen zien.

In het catalogusdeel daarvan zijn alle opgespoorde werken opgenomen. De Bastert-commissie is daar ruim twee jaar mee bezig geweest. Van een aantal, speciaal van die, welke langs de Vecht zijn geschilderd, zijn foto's gemaakt deels in kleur en deels zwart-wit. Tèzamen geven deze een boeiend beeld van de Vechtstreek zoals die er tot 1939 uit zag maar ook van de schildertrant van Bastert. Hij schilderde op een zeer charmante, aan de Haagse school verwante wijze.

Het zeer fraaie boek wordt de leden aangeboden tegen f 55,- per exemplaar, in de winkel wordt de prijs ca f 60,- (in linnen met stofomslag). De prijs voor het werk in gelamineerd kaft is voor leden f 45,- en in de handel f 50,-. Het is te bestellen bij Stichting Plaatsen aan de Vecht, Rijksstraatweg 78, 3632 AD Loenen a/d Vecht. Voor verzending wordt f 8,- per 1-3 boeken in rekening gebracht. Betaling per bank of giro aan de Stichting op banknummer 65.74.11.698 van de NMB te Loenen, giro van de bank 26182. Een positief saldo wordt aangewend ten bate van het Genootschap.

Uiteraard is de catalogus ook tijdens de tentoonstelling te verkrijgen. Deze duurt van 3 mei tot en met 24 juni; 's maandags en vrijdags en 5 mei gesloten.

Bibliotheek aanwinsten

Drie publicaties over uiteenlopende onderwerpen werden voor de bibliotheek aangekocht. Eén daarvan, **Taal en leven in de Utrechtse Vechtstreek** behandelt, zoals de titel aangeeft, een typisch streek-onderwerp. Uit de inhoudsopgave nemen wij over: 'Taal en leven in de Utrechtse Vechtstreek' bevat een uitgebreid en geannoteerd alfabetisch woordenboek van het dialect. Het werd samengesteld door Dr T. van Veen, met medewerking van H.J. van Es, uit het lexicografisch materiaal dat Chr. Stapelkamp in de eerste helft van deze eeuw verzamelde'. In het jaarboekje van 1988 is een artikel van Dr T. van Veen opgenomen, waarin de voorgeschiedenis van deze publicatie uiteengezet wordt.

Het boek **Philips Vingboons, 1607-1678, architect**, door Koen Ottenheym, eveneens uitgegeven bij De Walburg Pers te Zutphen, zag in hetzelfde jaar het licht. De ontwerpen van Vingboons zijn terug te vinden in ettelijke buitenplaatsen zoals Vechtvliet te Breukelen en Gansenhoef te Maarssen dat in 1655 werd gebouwd. Beide ontwerpen worden behandeld.

Tenslotte een interessant en naar blijkt zelfs streekeigen onderwerp: **Goudleer, Kinkarakawa, de geschiedenis van het Nederlandse Goudleer en zijn invloed in Japan**, met bijdragen van verschillende auteurs waaronder Japanse. In de 17e eeuw bevond zich in Vreeland een in dit boek beschreven goudleerfabriek. Het boek is onder redactie van Frits Scholten en anderen uitgegeven bij Waanders te Zwolle, eveneens in 1989. Ook in de Vechtstreek zijn voorbeelden te zien van gebruik van goudleer in het interieur, zoals bijvoorbeeld op Kasteel Nijenrode te Breukelen.

De bibliotheek werd in dit jaar ook met een schenking verrijkt, en wel met een historische studie over Gunterstein te Breukelen, **Het fideï-commis van Gunterstein en Tienhoven**, door de auteur, ons lid Jhr Mr L. A. Quarles van Ufford. Het onderwerp hiervan is een testamentaire beschikking uit 1697 van de toenmalige Vrouwe van Gunterstein, Magdalena Poulle, Ambachtsvrouw van Tienhoven. Deze beschikking, een eeuwigdurend fideï-commis, hield in dat haar opvolgers krachtens erfrecht (als door haar in het testament aangegeven) landgoed en ambachtsheerlijkheid mochten bezitten, maar deze onverminderd aan hun opvolgers moesten overdragen. Dit had verstrekkende gevolgen voor de geschiedenis van Gunterstein.

In verband met een verhuizing is de bibliotheek in juli 1989 overgebracht van Breukelen naar het huis Bij Dorp te Loenen aan de Vecht; het beheer is nu in handen van ons lid Mevrouw Drs G. Recter.

Amsterdam, 1990.

M.A. Dukes-Greup

Verdwenen buitenplaatsen in Vreeland

De Nes

Wie het boekje “Lustoord tusschen Amstel en Grebbe”¹ leest en de daarin beschreven tochten op kaarten en langs de weg volgt wordt allengs nieuwsgieriger naar de vele genoemde buitenplaatsen en wat daar nog van over is.

Daarover willen wij u in dit en volgende artikelen wat uit de doeken doen. Omdat de schrijver van het boekje zeer veel buitenplaatsen noemt moest een keuze worden gedaan en om maar dicht bij huis te blijven werd Vreeland als begin gekozen voor de speurtochten naar verdwenen buitens.

De tocht start aan de westelijke Vechtoever bij de grens tussen de vroegere gemeenten Nigtevecht en Vreeland.

Staande bij dit punt met de naamborden Nigtevechtseweg en Vreelandseweg in de rug krijgt men een goed beeld van het bochtige patroon van de rivier de Vecht. Van hier naar Vreeland wandelend komt men daarvan nog meer onder de indruk. Langs deze weg welke in diverse acten achtereenvolgens “gemeenenweg, heerenweg, kleyweg, wagenweg, reyweg, Vechtdijk, westelijke Vechtdijk en thans Nigtevechtseweg” wordt genoemd stonden vroeger achtereenvolgens de buitenplaatsen Wittesteijn, de Nes, Welgelegen en Breevecht. Omdat het onderzoek naar Wittesteijn nog niet gereed is, wordt begonnen met “De Nes”, thans als naam het best bekend en veel besproken. In Van Dale opgezocht blijkt de betekenis ervan te zijn: “landtong aan scherpe bocht van een rivier”. Een toepasselijke naam dus.

Wie de oude kaarten in o.a. het boek “De Vechtstreek”² beziet, ontdekt dat De Nes eigenlijk oostelijk van de Vecht lag en een deel vormde van de Meeruiterdijkse of Prutpolder in de gemeente Nederhorst den Berg.

Later, omstreeks 1625-1630, is ongeveer op de plaats van een oud voetpad tussen Vreeland en Overmeer in opdracht van de Staten van Utrecht een doorgraving gemaakt om de scheepvaart op de Vecht te bevorderen. Een kilometer noordwaarts werd te zelfder tijd de “Reedervaart” in Nederhorst den Berg gegraven met hetzelfde doel. Op afb. 1 is de situatie van de Nes en Reevaart weergegeven. Opvallend is, bij vergelijking, de schaalnauwkeurigheid waarmee de kaart uit 1619 is getekend.

Na het tot standkomen van deze doorgraving, in de acten aangeduid als “nieuwe doorsneijdinghe, Nieuwe Vecht, nauw van de Nes, Nesservaart”, begon het leven van “De Nes” pas goed.

Het was een eiland geworden – en dus ook een zelfstandig poldertje – van ca. 14 ha en was alleen toegankelijk via een klapbrug over de Nesservaart. De

brug – eigendom en in onderhoud bij de Staten van Utrecht – , was alleen bedienbaar aan de eilandzijde. Hij moest geopend blijven ten behoeve van de toenemende scheepvaart in de Vecht en ging alleen dicht als er iemand overheen wilde (afb. 2).

In 1633 werd het eiland “De Nes” gekocht door koopman en reder Pieter Jansz. Reael (1569-1643) en hij gaf het een nieuwe naam: Het “Realen Eylandt” dat in 1643 op zijn dochter vererfde. Na het overlijden van zijn moeder in 1687 liet kleinzoon Pieter Henricuszn. Reael (1650-1701) in dat zelfde jaar het “Huis te Nigtevegt” op het eiland optrekken naar een ontwerp van de Amsterdamse architect Herbert Kramer.³ Het huis had als bijzondere nieuwigheid een naar Frans voorbeeld driezijdig uitgebouwde koepelzaal (afb. 3 en 4).

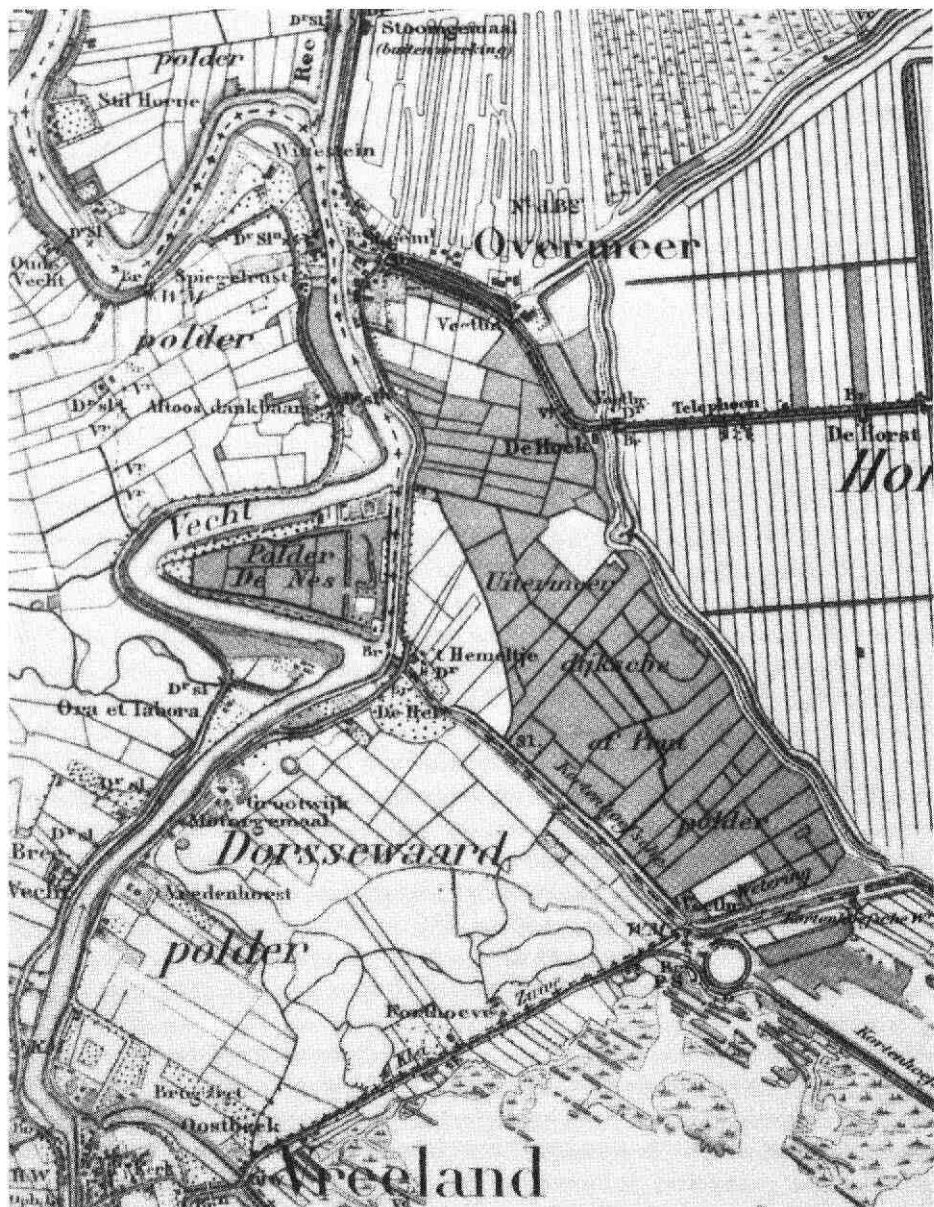
In 1685 had Reael van H. J. van Tuyll van Serooskerken, heer van Zuylen, de heerlijkheid Nigtevegt gekocht, die eerst in 1676 door de Staten van Utrecht was geschapen. Hij was kort daarna, in 1683, getrouwd met Maria Eleonora Huydecoper (1658-1706) en woonde met haar in het door Ph. Vingboons gebouwde Huydecoperhuis op het Singel bij de Munt te Amsterdam.⁴ Ongetwijfeld heeft het voorbeeld van zijn schoonvader, bewoner van Goudesteyn te Maarssen, hem tot de bouw van de buitenplaats aangespoord. Zijn dochter Sara erfde de buitenplaats en bleef eigenares tot haar overlijden in 1758. Indien zij de plaats in 1706 geërfd heeft dan heeft zij deze 52 jaar in bezit gehad hetgeen uitzonderlijk lang genoemd mag worden.

In haar testament van 1752 wordt De Nes als volgt beschreven:⁵ “Hofsteede genaamt Nessenrak met de daarbijhorende landerijen, ook de huijsingen, ende groote witte eijke kas, boven in het voorhuijs van het zelve huijs staande (welke daarbij blijven moet), desmeede de schuijten, het jagje, de schouw, viskaren, netten en vischgereedschappen, de sinkers met kettingen, assen en speken, raamtjes, en alle het tuijngereedschap, banken, scheerbank, glazen, kruijwagens, boerewagens, melkkar, twee boerepaarden, tuigen, hoofdstellen, en al 't geene verder tot de boerderije behoort ende wijders ook het land over de brug, zijnde twaalf morgen vierhonderdnegentig roeden, leggende in de Prutpolder etc.” Ten tijde van het opmaken van het testament bewoonden Hendrik de Boer en Ariaantje zijn “huisvrouw” de boerderij bij de Plaats.

In het jaarboekje van Niftarlake⁶ voor 1918 publiceerde de heer S. Muller Fzn een tweetal prenten van Stoopendael met een beschrijving van de bouw van het Huis te Nigtevegt. De geïnteresseerde lezer wordt daarnaar verwezen voor verdere details.

Het Realeneiland bleef van 1633 tot 1821 in het bezit van de familie zoals uit het volgende relaas zal blijken. Sara's zuster Wendela Eleonora*) erfde De Nes

*) Zie genealogie van de familie Reael op blz. 37.

Afb. 1. Deel van topografische kaart omstreeks 1900 (RAU, Top. atlas nr. 112, 387).

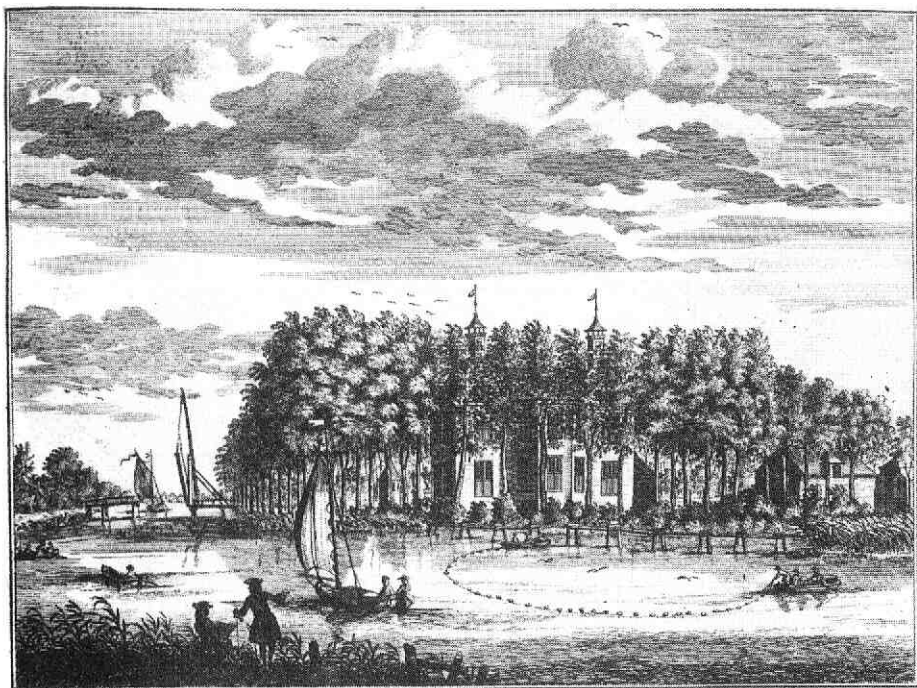

in 1758 maar het is de vraag of zij daar gebruik van maakte gezien het feit dat haar man reeds in 1729 de buitenplaats Wolfsbergen te 's-Graveland had verworven. Waarschijnlijk verhuurde zij het huis.

Zij werd tachtig en overleefde haar kinderen. Derhalve vererfde haar bezit in 1768 op haar schoonzoon David ten Hove wiens dochter Wendela Eleonora ten Hove gehuwd was met Willem Munter. In 1775 kreeg zij als erfdeel van haar moeder de buitenplaats in eigendom. Vijf jaar later hertrouwde zij met Jan Carel Godin, heer van Bolesteijn te Maarssen daar haar eerste man in 1776 overleden was. Zij was toen een zeer vermogende vrouw als Vrijvrouw van Doorn, Den Bosch en Sleeburgh en uiteraard als eigenares van De Nes (afb. 3). Net na het einde van de Franse overheersing in 1814 overleed zij en werden haar bezittingen, met een totale boedelwaarde van f 1.852.500 (!) verdeeld onder de kinderen.

Margaretha Johanna Munter erfde (o.m.) het huis ten Bosch bij Uitermeer aan de Vecht onder Weesp. Andries Cornelis Willem Munter ontving o.a. Huis Doorn à f 80.000, en Cornelia Adriana Munter, die getrouwd was met Adolph Ludowich Christoph grave van Bosé, heer van Bosé, rentenier, wonend te Dessau, erfde het overige bezit aan de Vecht. Dat bestond uit de hofstede en huizinge de Nes (nog steeds de boedel van Sara Reael genoemd!), aangrenzend aangekocht land t.w. 4 morgen weiland in de Prutpolder genaamd "Leisjesland", een buitendijks rietbosch van 4 morgen genaamd "de Kuilen", land over de brug t.w. 5 morgen griend en 4 morgen weiland, 5,5 morgen bosch in de Prutpolder tegenover de Nes en de thans nog bestaande hofstede het Hemeltje met bijbehorende landerijen, welke thans even zuidelijk van de sluis naar het Hilversums kanaal ligt. Het is duidelijk dat de ver weg wonende erfgename niet erg geïnteresseerd was in het toen reeds 127 jaar oude huis. Haar zuster Margaretha Johanna was in 1791 nog in Vreeland met Jacob Boreel van Hogelände getrouwd zodat het aannemelijk is dat haar moeder het huis De Nes nog in ere had gehouden. Hoe het ook zij op 29 september 1821 verkocht de gravin van Bosé haar bezittingen aan de Vecht voor f 41.675 middels een veiling in het "Statewapen" te Breukelen⁷ (De Nes was tot 30-4-1822 verhuurd aan J.H. Schallig).

Abraham Dubois, Heer van Loenen en Kronenburg verwierf daar de hofstede het Hemeltje tegenover de Nes, 13 bunders bijbehorend land in de Prutpolder, en "Een Buitenplaats genaamd het huis de Nes of Nesserak", welke o.m. wordt beschreven als volgt: "bestaande voorts in eene heerenhuizing, koetshuis en paardenstal, orangeries, tuinmanswoning, duiventorens, schuithuis en verdere getimmerten, moes en andere tuinen, slingerbosschen en lanen, speciaal ook met het regt tot de visscherij in de rivier de Vecht, zoo verre die lopende is rondom het eiland vanouds genaamd het Realeneiland, waarop het huizinge

*De NES, of het REAELEN-EILAND, het Lust-huis
van Zulfr. Sara Reael, sienece naar Vreeland.*

*La NES ou le REAELEN-EILAND, la Maison de plaisir
de Mademoiselle Sara Reael, Resortant vers Vreeland.*

Afb. 2. Ets door Daniël Stoopendaal van het Huis De Nes uit het noorden, no. 74, uit: Zegepraalende Vecht 1719.

is staande, en daaronder mede begrepen de visscherij in de Reedevaart of nieuwe doorsnijding zoo verre die strekt voor langs het voormelde eiland”.

In dit stuk heeft de beschrijver De Nieuwe Doorsnijding of Nesservaart (afb. 7) langs De Nes verward met de Reedervaart. Deze laatste is genoemd naar Godard van Reede, heer van Nederhorst, mede opdrachtgever voor de doorgraving. Op de oorspronkelijke kadastrale kaart van 1832 is de ligging van het buiten en de landindeling van het eiland aangegeven (zie afb. 8). Deze kaart maakt deel uit van de kadastrale kaarten van de gemeente Vreeland, terwijl in de koopacten tot 1829 de Nes onder Nederhorst den Berg is vermeld. Meer daarover later.

Abraham Dubois was sinds 1824 ook eigenaar van Croonenburg onder Loenen dat hij in 1836 liet afbreken. Naar men zegt uit ergernis dat hij geen burgemeester van Loenen kon worden. Op 7 september 1829 bracht hij de Nes weer in

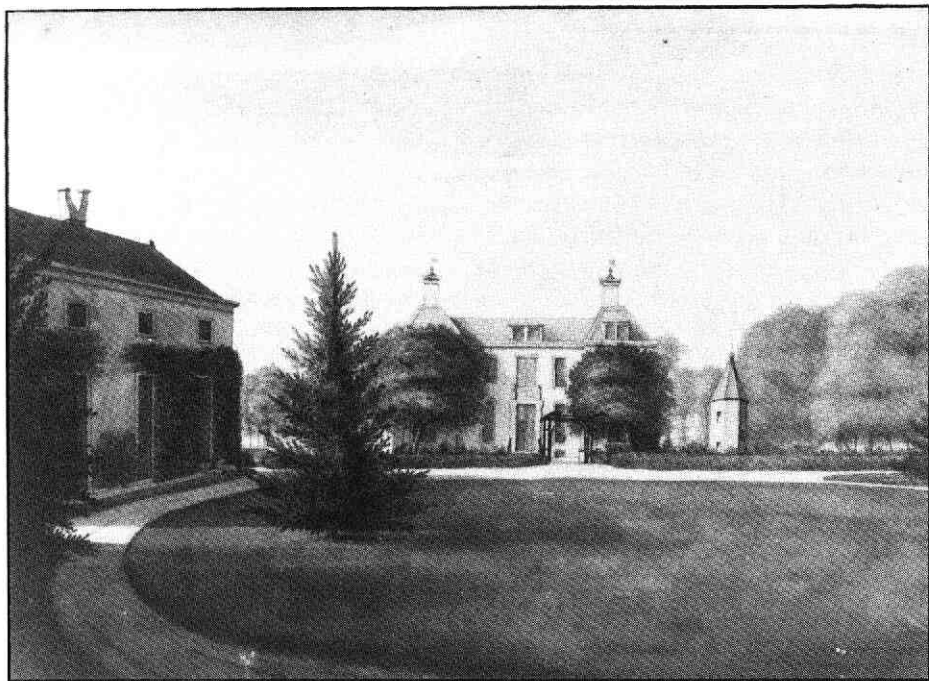
de veiling welke gehouden werd in het Oudezijds Heerenlogement te Amsterdam.⁸ De plaats werd gekocht voor de som van *f* 20.100 door Dirk Hoogbruijn. Zijn beroep was grossier in sterke drank en hij woonde te 's-Graveland waar hij de hofsteden Zuid- en Noord Wolfsbergen in eigendom had. Een jaar later reeds, op 15 november 1830, verkocht Hoogbruijn de Nes aan Jan van den Andel, burgemeester van Vreeland.

Uit de koopacte⁹ blijkt dat Hoogbruijn slechte plannen met het huis had toen hij het kocht. Hij verkocht namelijk: “de grond van de buitenplaats genaamd het Huis de Nes, etc.” voor de som van *f* 4.050 op o.m. de volgende voorwaarden: “Dat onder gemelde koop en verkoop niet begrepen is, de overgeblevene en nog op de grond der bovengemelde buitenplaats liggende afbraak van de daar op gestaan hebbende Heeren Huizing, noch ook niet de daarop nog opstaande Oranjerie en Tuinmanswoning, Koepel, Persiken en Druivenkasten, als hetwelk door of van wegens de verkoper, zal worden verzorgd en zich daartoe ook verbind, dat al hetzelfde uiterlijk op den eersten Mei des jaars achttienhonderd een en dertig geamoveerd en van de grond der bovengemelde buitenplaats zal wezen, zijnde echter onder deze verkoop meede begrepen het koetshuis, paardenstal en molenhuis”.

Hieruit valt op te maken dat De Nes door hem gesloopt werd waarmee na 143 jaar een einde kwam aan het “Huis te Nigtevegt”, alias “de Nes of Nessenrak”. Blijkbaar was Hoogbruijn naast drankgrossier ook nog sloper. Of deze transactie een rendabele zaak voor hem was is moeilijk vast te stellen. Hij lijkt in ruim een jaar *f* 16.050 op de verkoop van de Nes toe te moeten leggen. Was de sloopopbrengst meer?

Na vier jaar, op 11 maart 1834, deed Van den Andel de Nes alweer van de hand:¹⁰ “de grond met de stal of schuur die er thans nog op staat van de buitenplaats genaamd het huis “de Nes of Nessenrak”, gelegen onder de gemeente van ouds Nederhorst den Berg, doch bij Koninklijk Besluit van den tienden januari 1834 overgegaan tot de gemeente Vreeland”. Koper was Johan Friedrich Bekötter, gehuwd met Maria van Eck, uit Amsterdam, die er *f* 6.050 voor neertelde.

Voor wij verder gaan met de buitenplaats doen wij even uit de doeken wat er speelde rond de gemeentegrenswisseling, waarbij ook de provinciegrens in het geding was. Het zal duidelijk zijn dat de Nes eerst deel uitmaakte van de gemeente Nederhorst den Berg. Dit was ook nog zo ten tijde van de Franse overheersing tussen 1795 en 1813 tijdens welke periode het kadaster in Nederland werd ingevoerd. Op een kadastrale manuscriptkaart van Nederhorst den Berg is rondom de Nes “Commune de Vreeland” aangegeven. De kaart is echter nooit definitief geworden, toont tal van doorhalingen terwijl de teksten in het Frans staan geschreven o.a. “Maison, dit de Nes; Pont, dit Hemeltje”, etc.

Afb. 3. Het huis De Nes zoals het zich voordeed in 1794. (Collectie A. J. M. Lisman, Nieuwersluis).

Op de definitieve kadasterkaart en in de oorspronkelijke aanwijzende tafels van eigendom¹¹ uitgegeven voor Vreeland op 20 maart 1832 staat de Nes als behorend bij Vreeland en als eigendom van Abraham Du Bois. (In feite was de eigenaar Jan van den Andel maar het kadaster had administratieve achterstand opgelopen.)

Wanneer de grensgeschillen zijn ontstaan en wie de grensverlegging heeft voorgesteld of doorgevoerd en welke rol Jan van den Andel daarbij speelde is niet duidelijk. Vast staat echter wel dat dit niet tot genoegen van Nederhorst den Berg was, want bij de officiële gemeentegrens vaststelling in aanwezigheid van de hoofdlandmeter van het kadaster en de drie burgemeesters van de aanliggende gemeenten weigerde de burgemeester van Nederhorst den Berg de acte te tekenen.

Het grensgeschil liep hoog op¹² en de Nes is uiteindelijk bij Koninklijk Besluit van 10 januari 1834 in het ressort Vreeland gebleven.

Wij keren terug naar de gesloopte buitenplaats met eigenaar Friedrich Bekötter. Hij herbouwde het huis op vermoedelijk dezelfde plaats als waar het oude stond. Spoedig daarna overleed hij hetgeen blijkt uit een acte van veiling¹³ van de Nes gehouden op 11 november 1835 in opdracht van zijn weduwe.

Jan van den Andel trad op als haar gevolmachtigde en de Nes wordt nu als volgt omschreven: "Een buitenplaats genaamd het huis de Nes of Nesserak met dezelfde geheel nieuw gebouwde heerenhuizing, koetshuis, paardenstalling, tuinhuiswoning en watermolentje, voorts de daarbij behoorende boomgaarden, moes en broeituinten, bosch en eenige kampen wei of hooiland, etc. tezamen groot volgens de kadastrale meting 14 bunder 96 roe en 80 ellen. Het houtgewas, ruigt en riet hetwelk rondom het perceel aan de waterkant groeit behoort mede hierbij".

Voor het geheel werd niet meer dan *f*9.050 geboden en toen wegens te lage bieding opgehouden. Vervolgens werd in veiling gebracht: "Een perceel water zijnde de zoozeer bekende visscherij rondom het huis de Nes of Nesserak medegelegen etc. – groot negen bunder 43 roeden en 80 ellen. Bij dit perceel behoort eenen dijk onder Vreeland met het daarop of langs groeiende houtgewas, ruigt en riet etc.". Het perceel werd eveneens opgehouden wegens een te lage bieding van *f*1.250. Twee maanden later besloot de weduwe toch maar eieren voor haar geld te kiezen en verkocht zij de plaats aan: "Jonkheer Geerhard Johannes Beeldsnijder van Voshol, lid der Provinciale Staten en van de Ridderschap der provincie Utrecht, wonend te Utrecht" voor *f*10.700.¹⁴

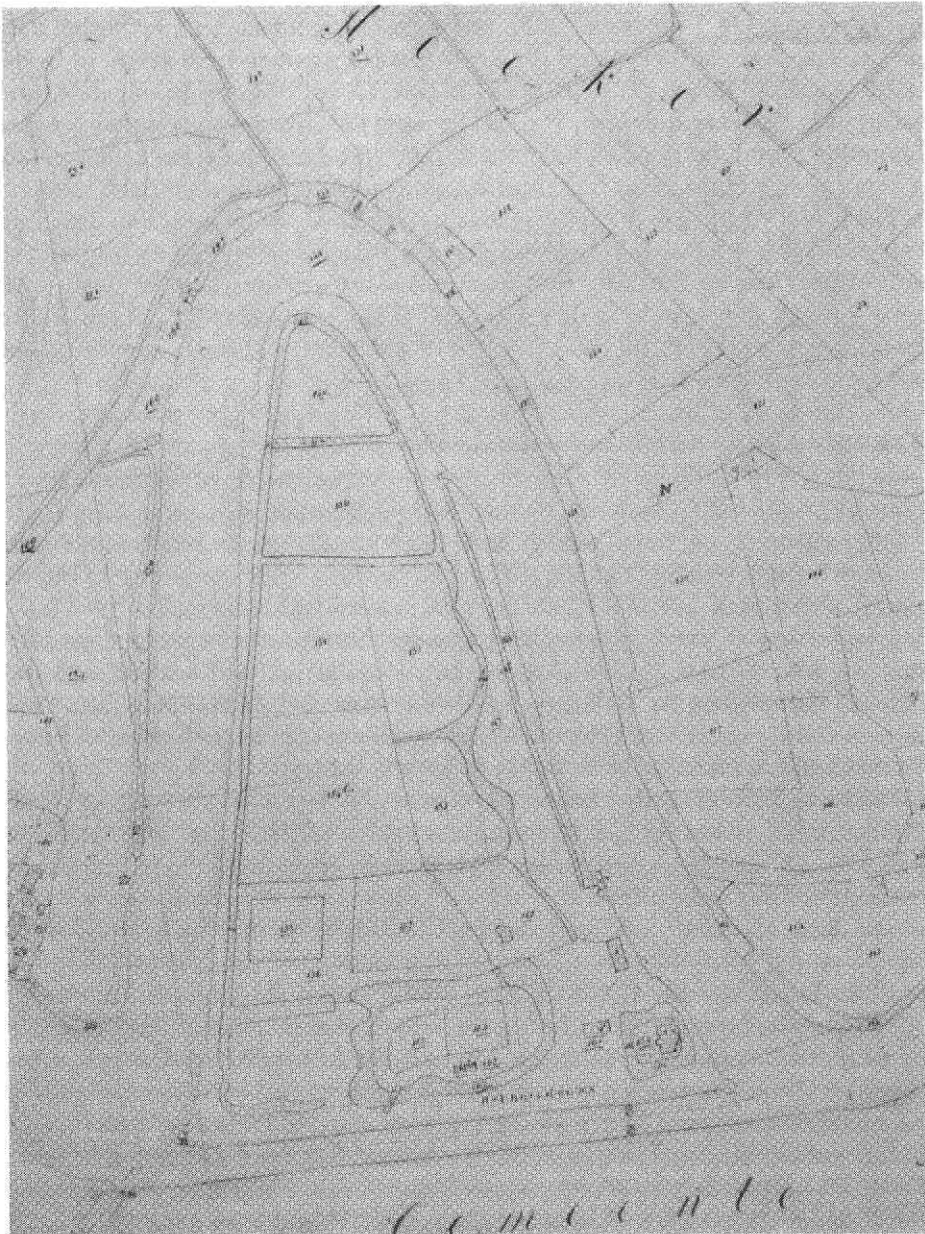
De reden voor deze aankoop werd spoedig duidelijk. Er werden namelijk plannen gemaakt die waarschijnlijk al bekend waren voordat Jhr Beeldsnijder de Nes kocht.

Op 27 en 28 november 1837 kwamen 52 personen bijeen in het logement De Doelen in Amsterdam en richtten een commanditaire vennootschap¹⁵ op ten doel hebbende: "de Oprigting, in Werkingbrenging, en Voortzetting eener Mechanieke Papierfabriek hier te Lande etc." met als kapitaal *f*100.000 verdeeld in 200 aandelen. Onder de aanwezigen waren velen uit de Vechtstreek zoals Jan van den Andel, Burgemeester van Vreeland, die gemachtigd was door de volgende personen:

Jhr Beeldsnijder van Voshol; Johannes Willem van Reenen (Vegtlust, Loenen), beiden lid Prov. Staten Utrecht; Hendrik Cornelis du Bois, Johan Christoffel Walkart (Vegt en Hoff), grondeigenaar te Breukelen, Nicolaas Bastert (Cromwijck), steenbakker uit Breukelen en Dirk Jut (Vroeglust), leerlooyer uit Breukelen.

De directeur van de c.v. Christoffel van Kempen Bavink kreeg tot taak de fabriek te organiseren "in den Lande".

De lezer voelt wel waar het met onze buitenplaats naar toe ging, nu definitief

Afb. 4. Kadasterkaart 1832, Gemeente Vreeland, sectie B, blad 1. (RAU, Top. atlas, detail).

bergafwaarts. Op 7 december 1837 verkocht Jhr Beeldsnijder van Voshol aan de c.v. een deel van het eiland de Nes waarop reeds een bedrijvigheid in de vorm van een wasserij gevestigd bleek te zijn. De acte¹⁶ geeft de volgende omschrijving: "Zekere huizinge, stalling en wasscherij benevens de daartoe behoorende grond, boomen en hakhout daarop staande, zijnde een gedeelte van de voormalige hofstede of buitenplaats, genaamd het huis de Nes of Nessenrak, staande en gelegen onder de gemeente Vreeland, strekkende van de geslagen paal bij het schuithuis tot aan de geslagen paal bij het hek of dam tot den ingang van de moeserij en Vecht" en "eene grootte van een bunder 82 roeden en 65 ellen" en "is in de koop speciaal mede begrepen de pont of schipbrug liggende voor in de rivier de Vecht, maar niet die welke achter bij de stal ligt".

Ook: "dat de heer verkooper aan den heer kooper, zijne erven of rechtverkrijgende, eene plaats zal moeten vergunnen op den dijk tot eene overhaal met de pont door de rivier de Vecht, alsmede de vrije overvaart zoo ver de fabriek strekt door de stille Vecht – zullende de heer kooper nimmer eene vaste brug in de Vecht mogen leggen, tenzij met speciale toestemming van de regering der stad Utrecht". Dit betrekkelijk kleine stuk grond bracht *f*5.000 op. Niet gek voor de heer Beeldsnijder.

De papierfabriek werd gebouwd en ingericht met een stoommachine als aandrijving voor de machineriën. Zeer modern voor die tijd (twee andere papierfabrieken waren terzelfder tijd bezig met de ombouw op "Mechanieke" basis, t.w. fa. van Gelder en fa. van Gerrevink). De geschiedenis van de fabriek was kort en dramatisch.¹⁷ (Afb. 5)

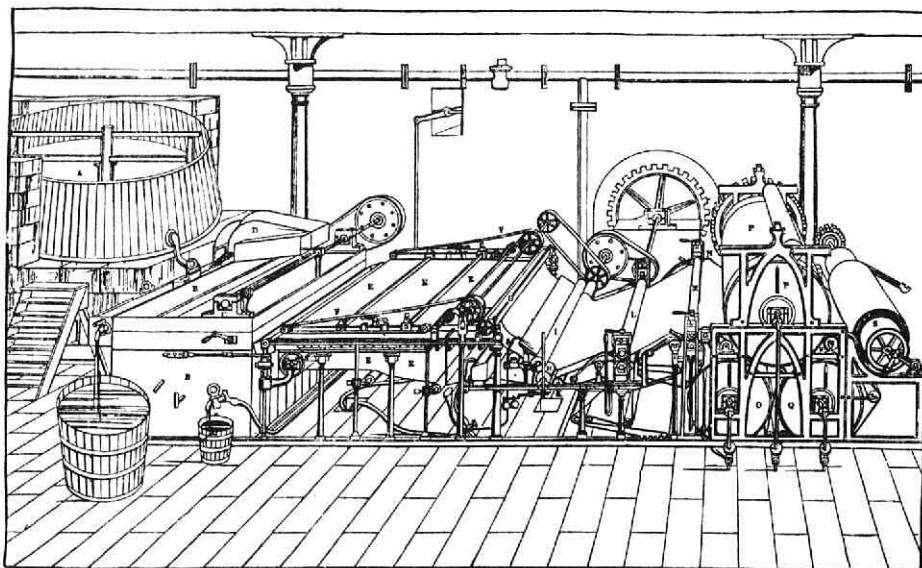
De saillante punten zijn in het kort de volgende: 11 december 1839. De aandeelhouders (60) besluiten het stichtingskapitaal (*f*100.000) te verhogen met *f*25.000. 10 april 1840. De papierfabriek wordt grotendeels door brand verwoest, en wordt weer hersteld.

Op de derde algemene ledenvergadering van aandeelhouders op 30 maart 1842 werd o.m. het volgende genotuleerd: "De berekeningen waren gegrond op een jaarlijks fabrijsaat van 14.000 riemen, terwijl in het afgelopen jaar slechts 10.000 riem, waarvan 8000 zijn verkocht, zijn afgewerkt". "De omzet ligt achter op de geplande produktie, deels veroorzaakt door scherpe buitenlandse concurrentie, en deels door tegenslagen tengevolge van strenge vorst". (bevroren zeven en machinedelen, partij bevroren aardappelen met *f*460 schade)" etc., etc. Het totale verlies bedroeg *f*14.855,01 (sic).

De directeur betreurt de verliesgevende gang van zaken doch ziet wel perspectief voor de fabriek. De lompenprijzen zijn bijvoorbeeld sterk gedaald (*) en de

*) De papierindustrie schakelde in die jaren om op cellulose afkomstig van hout.

Afb. 5. Een langzeef machine van het type, dat ook in Vreeland werd gebruikt. Gravure uit "Nederlandsch Magazijn", 1837.

personele kosten zijn teruggebracht (De dure machinisten, twee à *f* 12,50 per week zijn vervangen door goedkopere krachten).

Echter om de zaak financieel gezond te maken stelt hij voor het kapitaal uit te breiden met nog eens *f* 50.000. De aandeelhouders keuren dit plan af waarna de vergadering besluit de fabriek te liquideren. Een kostbaar avontuur van *f* 125.000 was hiermede na 53 maanden ten einde.

Er werd naast de directeur een liquidatie commissie benoemd bestaande uit HH. Rendorp, Van der Hucht en Hagendoorn.

Op 26 augustus 1842 werd de fabriek in veiling¹⁷ gekocht door Willem Hendrik Gompertz, industrieel te Amsterdam, en eigenaar van de wat meer naar Vreeland gelegen buitenplaats Breeëvecht die voor het onroerend goed *f* 5.000 en voor de machinerieën *f* 10.511 betaalde. Gompertz veilde¹⁸ twee jaar later op 4 april 1844 opnieuw de grond, de opstallen en een deel van de inventaris. De grond en alle opstallen, welke gesloopt en afgevoerd moesten worden, echter met uitzondering van de bestrating, werden opgehouden. Het hoogste bod, *f* 5.166,50 was van Jan van den Anel. De inventaris werd geveild in 122 kavels, met een opbrengst van *f* 1.038,25. Van De Anel kocht hiervan 38 kavels voor een bedrag van *f* 262,60.

Gompertz hield de papiermachine, de stoommachine en de ketels buiten de vei-

Afb. 6. Huis op de Nes rond 1920. (Collectie A. J. A. M. Lisman, Nieuwersluis).

ling. Deze zullen zeker meer opgebracht hebben dan het verschil tussen de koopsom en veilingopbrengst van ca. f9.500.

Op 5 juli 1844 kocht¹⁸ Jhr Beeldsnijder de grond en opstallen van de gesloopte papierfabriek terug voor f 1.900 zodat de oude plaats weer in één hand was. Hij noemde zich daarna Jhr Beeldsnijder van Voshol en de Vrije Nes. Na zijn overlijden werd het bezit in 1853 toebedeeld aan zijn weduwe Martina Adriana Maria van Toulon.

Jan van den Aniel had kennelijk nog belangen bij de Nes want hij verpachtte in 1846 veldgewassen staande op de Nes. Aardappelen en kool brachten f366,50 op en moesten vóór 1 oktober van het veld verwijderd zijn.

Op 31 oktober 1857¹⁹ ging het eiland in andere doch bekende handen over: Gerit Gijsbertus van den Aniel, Gemeentesecretaris van Vreeland en zoon van burgemeester Jan van den Aniel, werd voor f 11.500 de nieuwe eigenaar. Op het eiland stonden toen de volgende gebouwen: 1 huis 36 ellen (m²) en 1 huis 81 ellen (afb. 6). De Nes bleef tot 1927 eigendom van de familie Van den Aniel. Een kleinzoon Jan van den Aniel deed de Nes in 1907²⁰ over aan zijn zwager T.J.A. Diephuis, directeur van de fabriek van gesteriliseerde melk te Amsterdam. Na zijn overlijden verkreeg zijn weduwe N.C.J. van den Aniel te titel in 1924.

In 1927 werd het water rond het eiland eigendom van Provinciale Waterstaat van Utrecht. In dat zelfde jaar verkocht²¹ mevrouw Diephuis het eiland aan H. Pos en J.A.M. Nieuwendijk voor f 35.000 waarna deze laatste in 1930 de heer Pos uitkocht. Voor de aanleg van het Hilversums kanaal en de sluis kocht Provinciale Waterstaat van Noord Holland in 1931 een stuk oever van Nieuwendijk en drie jaar later viel het doek geheel toen de Amsterdamse Ballast Mij de Nes in handen kreeg voor f 39.000. De nog aanwezige huizen op De Nes (afb. 6) werden spoedig nadien gesloopt.

De Ballast maatschappij zoog zand uit de Nes deels voor het opspuiten van terrein aan de westkant van de Vecht – de vroegere “Kuilen” die in 1936 waren aangekocht door Dirk Blankevoort voor de vestiging van een bedrijf van grond en baggerwerken, en deels om het zand elders te verkopen. Er werd diep gezoogen met gevolg dat stukken van het vroegere Vechtdijklichaam verzakten en onder water verdwenen. Later werd om verdere verzakkingen tegen te gaan aan de binnenkant van sommige dijkstukken bagger gestort maar van dijkherstel was geen sprake.

Op 14-10-1982 werd de Nes door de fa. Ballast Nedam (voorheen ABM) voor f 60.000 verkocht aan de huidige eigenaar, “Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten”. Een Natuurmonument is waarschijnlijk de eindbestemming van de Nes, als monument echter wel gestoord door het belendende aannemingsbedrijf en de haven voor woonschepen of wat daar voor door gaat.

Literatuur:

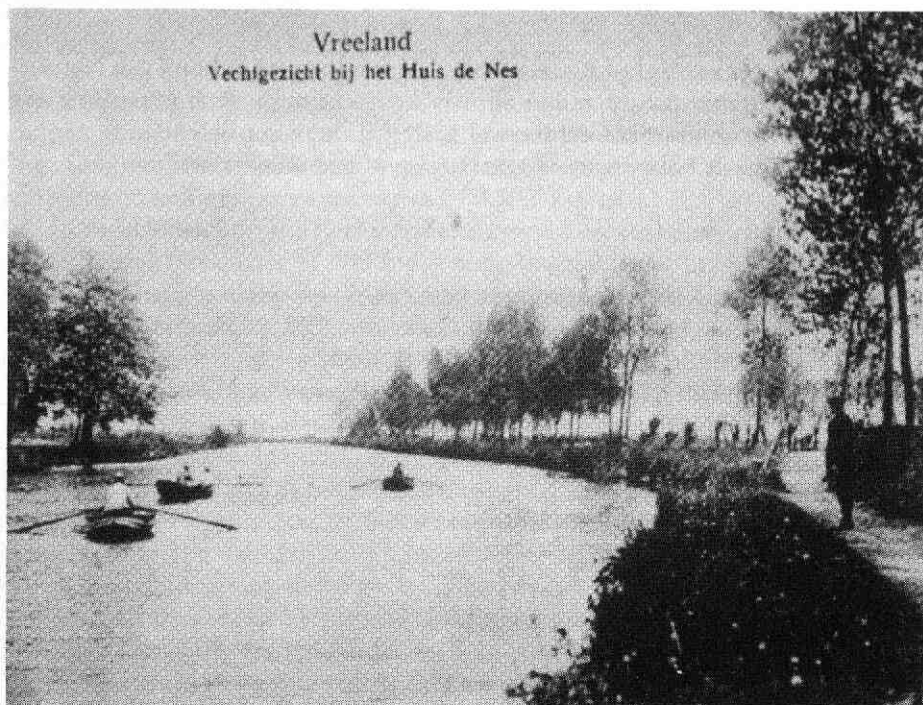
1. Christemeyer, J.B., Lustoord tusschen Amstel en Grebbe, deel I 1837 blz. 39.
2. Donkersloot de Vrij, M., De Vechtstreek 1985
3. Munnig Schmidt, E. en A.J.A.M. Lisman, Plaatsen a/d Vecht en de Angstel 1982 blz. 16.
4. Elias, J.E., De Vroedschap van Amsterdam, dl. II, blz. 605.
5. GAA not. inv. 9220.
6. Jaarboekje Niftarlake 1918, blz. 1.
7. GAU not. inv. u 270 a 039
8. GAA not. inv. 19792
9. RA Haarlem oud not. inv. nr. 1649.
10. RAU not. inv. Mij 009 a 008.
11. Kadaster Utrecht.
12. Krol, J. De geschiedenis van Nederhorst den Berg 1949.
13. RAU not. inv. Mij 009 a 009.

14. RAU not. inv. Mij 009 a 010.
15. GAA not. inv. 20956.
16. RAU not. inv. Mij 009 a 011.
17. GAA not. inv. 20492, 20494, 20495.
18. RAU not. inv. 20495.
19. RAU not. inv. Vr 004 e 009.
20. Idem.
21. RAU not. inv. Mn 002 a 001.
22. Kadaster Utrecht.
23. Kadaster Utrecht.

Vreeland 1990

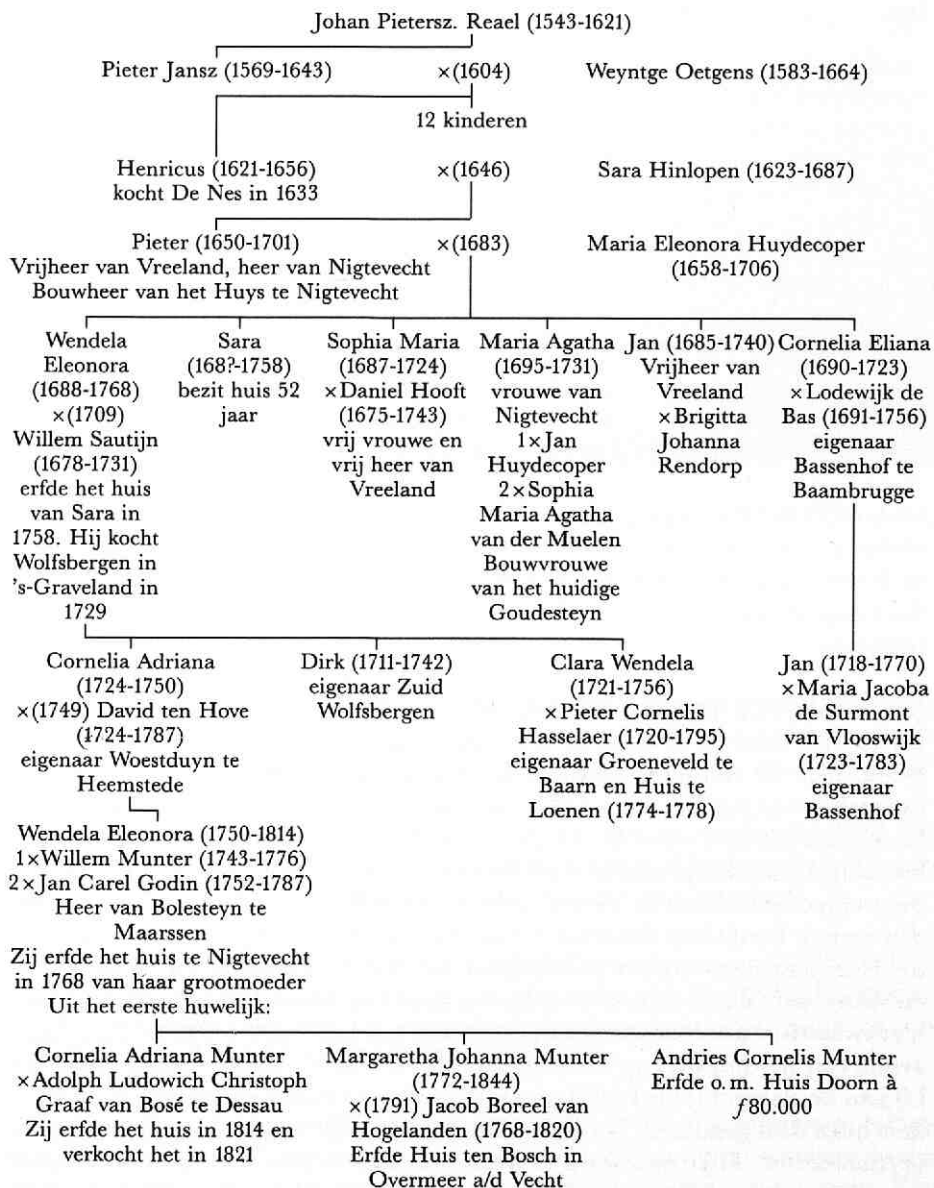
J. Boerstra

Afb. 7. De Nesservaart rond 1920.

Bijlage: Genealogie van de familie Reael

Eigenaren van De Nes c.q. Huys te Nigtevegt in de familie Reael en afstammelingen

Utrechtse reisbeschrijvingen van 1836 en 1837 her-uitgegeven

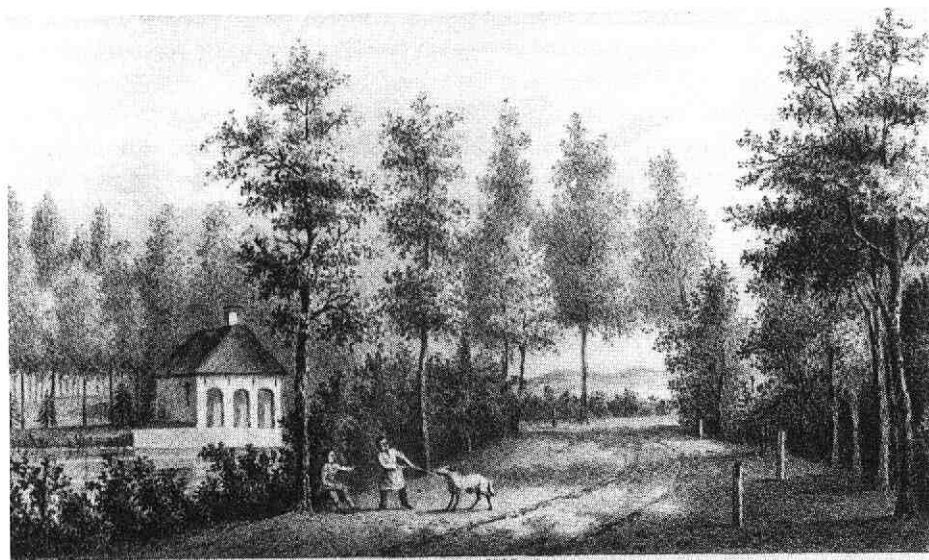
Bij het schrijven van de tekst voor het boek "Plaatsen aan de Vecht en de Angstel", dat in 1982 uitkwam met een tweede druk in 1985, is door onze voorzitter en ondergetekende steeds en met veel plezier het kleine boek met de lange titel "Het lustoord tusschen Amstel en Grebbe en elders in het Sticht van Utrecht 1", uit 1837, geraadpleegd.

Niet alleen met plezier om de vele bijzonderheden die er o.a. over de Vecht- en Angstelstreek in vermeld staan maar ook vanwege de gemoedelijke wijze waarop de schrijver, die de lezer met "Waarde Vriend" aanspreekt, deze als het ware persoonlijk langs de vele bezienswaardigheden rondleidt.

"Het Lustoord" bestaat uit twee deeltjes. In de "voorrede" staat over het in 1836 uitgekomen boekje "Landelijk Schoon in het Sticht van Utrecht en in deszelfs Omstreken": "Het maakt, in vereniging daarmede een volledig beknopt overzicht der voornaamste natuurschoonheden in het Sticht van Utrecht uit".

De boekjes komen nu nog zelden in complete en goede staat voor. Daardoor genieten zij een vrij beperkte bekendheid bij hen die belangstelling hebben voor de historie van de provincie Utrecht. Omdat zij daarom nogal prijzig zijn, is door uitgeverij Repro Holland B.V. te Alphen aan de Rijn in 1986 tot heruitgave besloten.

Jan Bastiaan Christemeijer, de schrijver van "Het Landelijk Schoon" en "Het Lustoord", werd op 10 april 1794 te Amsterdam geboren als enig kind van het gereformeerde echtpaar Bastiaan Chrisselmeijer en Hendrika Vierink. Vermoedelijk was Jan Bastiaan niet zo verrukt van zijn familienaam daar hij zich later Christemeijer noemde. Als jongeling nam hij "door de toen nog versch en levendig ontwaakte geestdrift voor Oranje en Vaderland aangevuurd, vrijwillig dienst bij de escadrons kavallerie, welke al in het begin van december 1813 onder den majoor baron Van Stadel te Amsterdam werden opgericht", zoals hij schreef in "Herinneringen van een oud-strijder van 1813-1815, aangaande Quatre-Bras en Waterloo" (1865). Ook schreef hij een inleiding bij het "Geschiedverhaal der merkwaardige levensredding van een Nederlandsch onderofficier in den laten avond van 18 juni 1815 op het slagveld van Waterloo" (1865), waaruit blijkt dat hij aan de slagen bij Quatre-Bras en Waterloo als onderofficier bij de dragonders heeft deel genomen. Na zijn militaire diensttijd werd hij kantoorbediende te Amsterdam. Hij trouwde op 25 november 1815 te Vreeland met de anderhalf jaar oudere Anna Elisabeth Dóll, dochter van Philip Hendrik en Christina Wil-

Scenote van H. J. Parker

GEZICHT VAN DE OPENBAARE WANDIELPLAATS TE VRIEELAND,
naar de zijde van Korteboef en op de heugten der Gooische heide

Afb. 1. Uit: Het Lustoord tusschen Amstel en Grebbe I.

helmina Louisa Cresling.

Zij was te Loenen gedoopt op 13 november 1792.

Het jonge paar vestigde zich na hun huwelijk te Utrecht waar Christemeijer als kantoorbediende een betrekking kreeg bij een notaris. Uit die tijd dateert zijn eerste, in poëtische vorm gegoten, publicatie “De Wiskunde. Een dichtstuk” (1818).

Daarna verschenen van hem een reeks korte verhalen op crimineel gebied, die bijzonder goede kritieken kregen in tijdschriften als de “Vaderlandsche Letteroefeningen”, “De Gids” en de “Recensent, ook der Recensenten”.

Gezien ook zijn latere publicaties op crimineel gebied, waarvan verscheidene herdrukken volgden, en die in de categorie detectiveverhalen vallen, mag men J.B. Christemeijer met recht de eerste Nederlandse schrijver van detectiveverhalen noemen.

Koning Willem I, aan wie Christemeijer in 1820 een van zijn geestesprodukten had gezonden, vond het werk blijkbaar zo boeiend, dat hij de schrijver in dat jaar aanbeval voor een betrekking als provinciaal ambtenaar in Utrecht. Een

aanstelling als zodanig kon niet achterhaald worden, wel is gebleken dat hij in april 1823 in de functie van commies bij het Gouvernement in betrekking was.

Bij Koninklijk Besluit van 18 maart 1851, doch reeds ingaand 1 januari 1851, werd Christemeijer op wachtgeld gesteld en genoot hij sindsdien een uitkering van f 550,- per jaar. Hij stond in het vervolg te boek als commies op wachtgeld ofwel "uitgevallen ambtenaar der Provinciale Griffie".

Hij staakte zijn publicistische arbeid echter niet. Zo bleef hij bijvoorbeeld bijdragen leveren aan de Utrechtse Volks Almanak en verscheen in 1853 anoniem zijn "Beknopte beschrijving van de stad Utrecht en van hare naaste Omstreken", een eveneens zeldzaam boekje dat hopelijk ook nog eens herdrukt wordt.

Was J. B. Christemeijer een geslaagd schrijver geworden – die over het algemeen genomen in onze tijd nog zeer de moeite van het lezen waard is – in zijn gezin kampte hij met vele tegenslagen.

Het echtpaar Christemeijer-Dóll dat zich, zoals vermeld, in 1815 in Utrecht vestigde, woonde eerst in de Zadelstraat, vervolgens in de Breedstraat en tenslotte ruim 40 jaar in het huis Plompetorengracht H668 (nu Van Asch van Wijckkade no. 39). Zij kregen 9 kinderen. Hun vier zonen overleden reeds op vrij jonge leeftijd vanwege, zoals hun vader in de Utrechtse Courant van 18 december 1824 schreef, "hun veegen toestand".

Van de meisjes overleed er één drie jaar oud en dochter Louisa, de oudste, op 25 april 1860, 43 jaar oud.

Zij bleef ongehuwd en was vele jaren als gouvernante in betrekking bij verschillende aanzienlijke families. Van de overige drie dochters werden behalve de geboortedata geen verdere gegevens gevonden.

In 1867 liet J. B. Christemeijer in de Utrechtse Courant het volgende bericht plaatsen: "Den 29sten April j.l. overleed, na langdurig en smartelijk lijden, mijn geliefde echtgenoot Anna Elisabeth Dóll, in den ouderdom van 74 ½ jaar", Vijf dagen later werd zij op de 1e Algemeene Begraafplaats aan de Gansstraat te Utrecht begraven. Het is niet duidelijk wat Christemeijer heeft doen besluiten drie maanden later naar Amsterdam te verhuizen. Die beslissing moet voor hem, achteraf gezien, geen gelukkige zijn geweest.

In de enkele hem nog restende levensjaren veranderde hij aldaar maar liefst zeven maal van adres.

Op het laatste, het huis Laurierdwarsstraat (nu no. 2) hoek Rozenstraat, over-

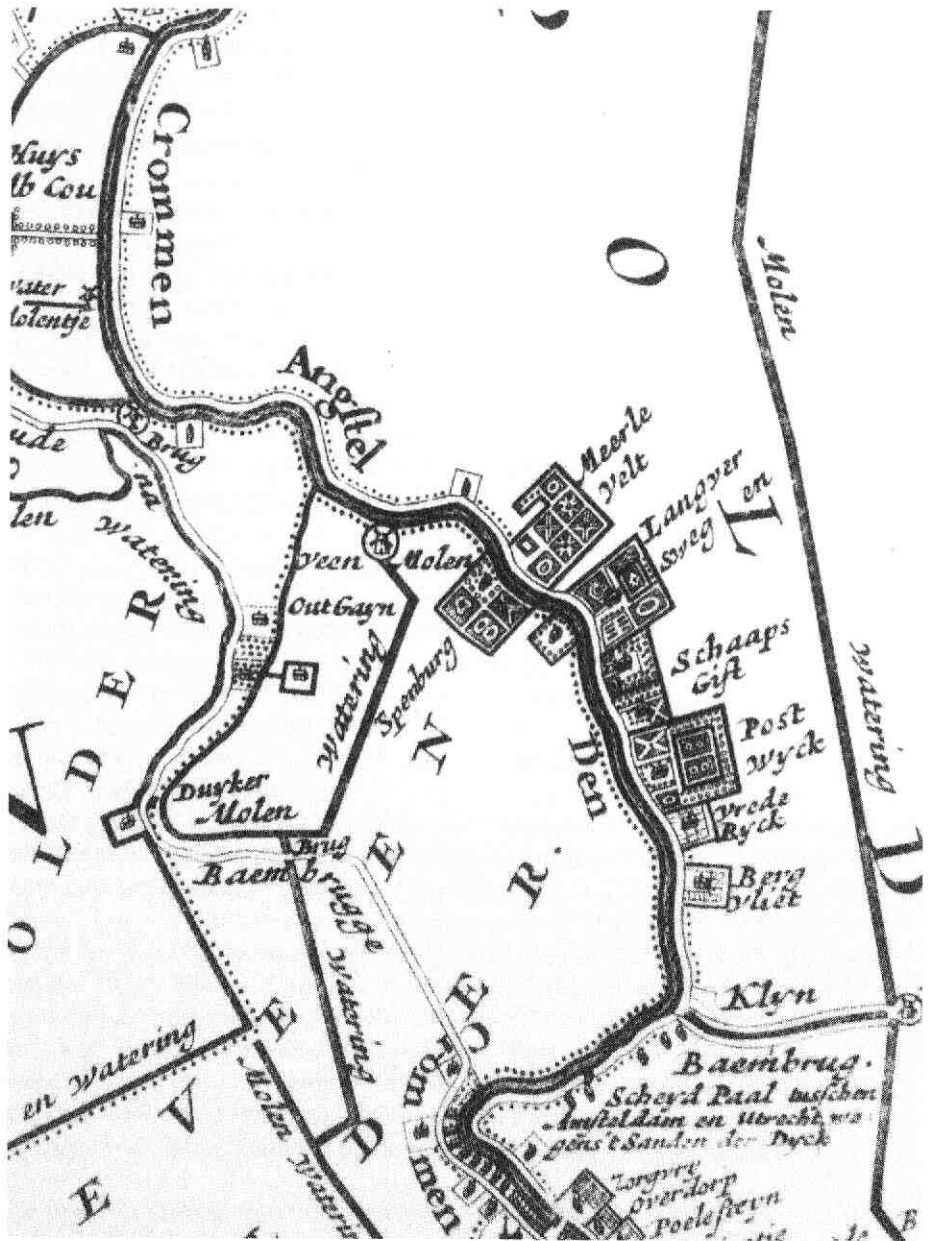
leed onze schrijver op de eerste dag van het jaar 1872 oud 77 jaar.
Drie dagen later werd hij begraven op de Oosterbegraafplaats te Amsterdam.
Onder de gebruikelijk ingevulde gegevens van zijn overlijdensacte staat extra
geschreven:

“Weduwnaar, verder niets bekend”, wat er waarschijnlijk op duidt dat hij zijn
negen kinderen overleefde.

Maar zijn “Landelijk Schoon” en “Het Lustoord” overleefden hem. Mogen zij
mede via deze herdruk een bijdrage leveren tot het instand houden van het wei-
nige schoon dat de daarin beschreven streken, vergeleken met 150 jaar geleden,
nog te bieden hebben.

VreedenHoff, december 1988.

A.J.A.M. Lisman

Afb. 1. Gedeelte van de kaart van Gerrit Drogenham, ca. 1700.

Ipenburg

Een verdwenen Buitenplaats aan de Westzijde van de Angstel tussen Abcoude en Baambrugge.

'Ipenburg' verschijnt voor het eerst op de kaart van Gerrit Drogenham uit ca. 1700 (afb.1). De Buitenplaats is daarop compleet met de tuinen aangegeven. Hij is in dit gedeelte de enige op deze wijze aangegeven buitenplaats aan de westzijde van de Angstel. Hij ligt ongeveer 300 m. noordelijk van de ten oosten van de Angstel gelegen Buitenplaats 'Postwijk', en is in die zin bijzonder, dat hij nimmer door middel van een brug over de Angstel met de daarlangs lopende weg werd verbonden. Tot op de huidige dag zijn bewoners en bezoekers op een varende verbinding aangewezen.

De eerste jaren van de Buitenplaats

Wanneer het buiten werd gebouwd is onbekend, maar het combineren van een reeks feiten leidt wel tot een veronderstelling: Bij graafwerkzaamheden enkele jaren geleden, werden op verscheidene plaatsen, nabij de plaats waar het buiten gestaan heeft, op een diepte van soms 60, soms 90 cm. nog geheel in verband liggende delen van straatjes, van de bekende gele klinkertjes, aangetroffen. Vermoedelijk is het terrein ten behoeve van de bouw van het buiten tot boven boezempeil opgehoogd, en heeft ter plaatse daaraanvoorafgaand een boerderijtje, gelegen op polderpeil, gestaan. Het ontbreken van een oeververbinding maakt het immers waarschijnlijk, dat de toen aanwezige bouwwerken verband hielden met het uitoefenen van het boerenbedrijf.

Uit de acte van inschrijving van een hypotheek, die op 7 maart 1713 ten laste van 'Ipenburg' werd afgesloten, blijkt echter, dat bij de buitenplaats behalve de 'Herenhujsinge' ook een boerderij behoorde. Deze stond ongeveer 70 meter meer naar het noorden, op vrijwel dezelfde afstand van de Angstel als het buiten. Deze boerderij wordt bij latere overdrachten soms ook expliciet genoemd, en is ook terug te vinden op de Waterliniekaart van Ketelaar uit 1770-1780 (zie blz. 26 Jb. Niftarlake 1988). De fundering tekent zich in droge zomers in het weiland af. Het lijkt echter wat vreemd, dat ten behoeve van de ophoging voor het buiten een boerderijtje zou zijn afgebroken, en elders een nieuw zou zijn gebouwd. Dit wordt plausibel indien het oorspronkelijke bouwwerk door een calamiteit zou zijn teloor gegaan, en er is alle aanleiding voor deze veronderstelling. In 1672 namelijk, – het rampjaar –, werd de bezetting van het nabijgelegen Abcouder Slot door de Prins van Oranje versterkt, in het kader van de verdedi-

ging van Amsterdam. Op 7 november 1672 vertrokken 500 Fransen vanuit Utrecht met trekschuiten de Vecht op. Toen zij het Slot genaderd waren liet de commandant een deel der troepen door het water en het ijs, – de omgeving was geïnundeerd – ,een omtrekkende beweging maken, tot voorbij het Slot, waardoor dit van alle zijden omsingeld werd. (P. H. Pompe: 'Abcoude door de eeuwen heen'). De ligging van 'Ipenburg' ten opzichte van het Slot maakt het onwaarschijnlijk dat de opstallen ter plaatse van 'Ipenburg' bij deze krijgshandelingen gespaard zouden zijn gebleven. De hoofdmacht van de Fransen heeft ook elders in Abcoude al brandschattend zijn sporen nagelaten. In het Rijksarchief te Utrecht bevindt zich in de dossiers van het oud-archief van Abcoude-Baambrugge,¹ een lijst van het grote aantal huizen dat daarbij verloren ging; helaas alleen een opsomming van namen, zonder plaatsaanduiding.

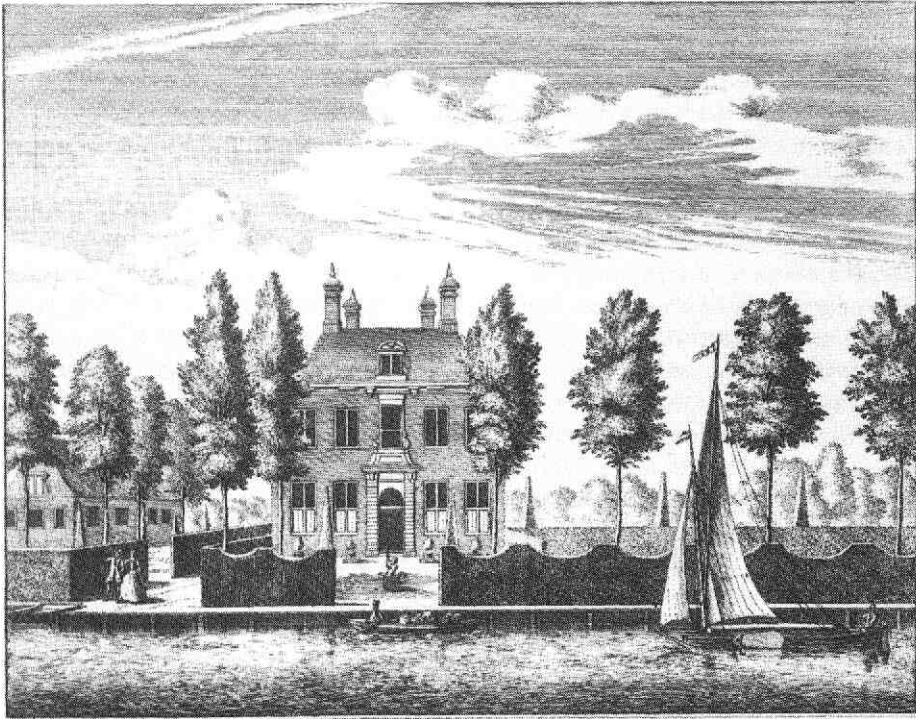
Hoe het zij, vast staat, dat 'Ipenburg' tussen 1685 en 1721 eigendom was van Mr Dirck van Naerden of zijn weduwe. Hij is in 1680 getrouwd met Elisabeth den Otter. Een eerder huwelijk bleef kinderloos.²

In de 'zetting van het huisgeld' uit 1685¹, komt Dirck van Naerden voor. Helaas is het van dit decennium de enige bewaard gebleven zetting (-lijst).

Wel zijn een aantal 'zettingen' van het familiegeld uit dit en het volgende decennium bewaard gebleven. Gedurende de jaren '80 komt daarbij de naam 'van Naerden' niet voor, doch in alle zettingen uit de jaren '90, te beginnen met 1693 wel: Mevrouw van Naerden. Mogen we hieruit afleiden, dat het buiten in de jaren '80 als zomerverblijf, en in de jaren daarna voor permanente bewoning heeft gediend? Het overlijden van Dirck is niet gevonden, maar bij een hypotheekinschrijving, d.d. 6 mei 1688, ten laste van de ten zuiden van 'Ipenburg' gelegen boerderij, wordt Dirck van Naerden als belendend eigenaar genoemd, (Boek 1, blz. 47)³. Achter zijn naam staat dan een aanduiding, die Sa. (zaliger) zou kunnen betekenen. De weduwe zou zich dan met haar nog jonge kinderen op 'Ipenburg' kunnen hebben teruggetrokken.

Het hiervoor aangehaalde eerste boek van het Gerechtelijk archief van Abcoude begint in 1681. Uit het feit, dat daarin tussen 1681 en 1685 geen vermelding als belendend eigenaar, dan wel van een eigendomsovergang of hypotheek voorkomt, kan slechts worden afgeleid, dat Dirck van Naerden het betreffende terrein in 1681 reeds bezat, dan wel tussen beide jaren door vererving heeft verkregen.

Uit de acte van inschrijving van de hypotheek, die door Elisabeth, weduwe van Dirck van Naerden, op 7 maart 1713 ten laste van 'Ipenburg' werd afgesloten, blijkt voorts, dat het geheel ongeveer 18 morgen groot was, en lag in de Hooglandschen Polder; thans, na vereniging met de Groenlandschen Polder: Polder Het Hoog- en Groenland.

Ipenburg, appartenant a Mr NICOLAAS MOOLE | *Ipenburg, toebehoorende den HEER NICOLAAS MOOLENAAR.*
NAAR

Afb. 2. 'Ipenburg' ± 1725.

Bezien we tenslotte nog enkele andere kaarten, dan blijkt, dat op de kaart van Nicolaas Visscher, een kopergravure vervaardigd in, of kort na 1677, 'Ipenburg' niet is aangegeven. De koperplaat is door de weduwe van Nicolaas Visscher gebruikt om tussen 1702 en 1721 een bijgewerkte kaart uit te geven, (zie blz. 24 Jb. Niftarlake 1988), waarop de buitenplaats wel staat aangegeven, doch minder gedetailleerd dan op de kaart van Gerrit Drogenham. Het is daarmee echter nog niet zeker, dat 'Ipenburg' tussen 1677 en 1685 werd gebouwd: oppervlakkige telling wijst uit, dat op de kaart van Nicolaas Visscher 105 buitens zijn aangegeven, en op de latere 155. Het kan derhalve ook een kwestie van grotere nauwkeurigheid zijn. (De Vechtstreek; Oude kaarten en de geschiedenis van het landschap. M. Donkersloot – de Vrij). Voor de veronderstelling, dat het buiten tussen 1672 en 1685 werd gebouwd, zijn evenwel redelijk veel aanwijzingen. Dirck van Naerden is in 1675, 43 jaar oud, voor de eerste maal in het huwelijk getreden, en komt als opdrachtgever derhalve wel in aanmerking.

'Ipenburg' in de 18e eeuw.

Op 8 april 1721 werd de Buitenplaats door Elisabeth den Otter verkocht; de kinderen worden mede vermeld.

Koper was Nicolaas Moolenaar, degene, die op de hierbij afgebeelde ets (afb. 2), als eigenaar wordt vermeld. Hij woonde aan de Gelderse Kay te Amsterdam. Op 2 maart 1722 kocht hij ook een 'stukje landts, leggende in den Dorrewaerdt', groot 198 roeden, 66 voeten. Dit stukje weiland lag tegenover 'Ipenburg', aan de oostkant van de Angstel. De afstand tussen de buitenplaatsen 'Meerlevelt' en 'Langverswegen' moet groter geweest zijn, dan uit de kaart van Gerrit Drogenham opgemaakt kan worden. De reden van de aankoop was, dat Moolenaar daarop een stalling wilde bouwen, zoals uit de acte van 1738 duidelijk wordt. Dat hij ook anderszins aan de verbetering en verfraaiing van de Buitenplaats heeft gewerkt blijkt, indien men de omschrijving in de hypotheekacte uit 1713 vergelijkt met die van 20 augustus 1738, toen Juffrouw Deliana Moolenaar, gehuwd met Hendrik de Jager, – 'enige universeele erfgenaam van de Heer Moolenaar' – , 'Ipenburg' als onderpand inbracht t.b.v. een hypotheek:

1713: 'Here huijsinge en hofstede, bergh en schuijr met die aanhorige landerijen, groot omtrent achttien morgen lants, genaemt 'IJpenburgh', gelegen in deze gerechte in de Hoogchlantse polder, streckende uijt het Geijn westwaerts op tot den Dijck of 's Herenwegh. Daer Zuijtwarts Jan Jansz. van Loenen ende Noortwaerts Jacob van Dorssen'.

1738: 'Hofstede of Buijtenplaats met zijn Heeren Huijsinge, Stallingen, Koetshuijs, Plantagiën, Thuinen, Boomgaarden, Beelden en Ornamenten, met de Landerijen daarbij en aanbehorende en hetgeen daarop ende inne aard en nagelvast is, benevens ook de Stallinge en Thuijntje tegenover de voorn' Buijtenplaats, alles en te samen groot omtrent negenthien morgen, staande en gelegen onder Abcoude, de Leeuws gerecht, tusschen Abcoude en Baambrugge, genaamt 'Ipenburg', daar Zuijdwaards Tatic Adriaanse ende Noordwaards de Heer Jacob van Dorssen'.

Intussen was op 5 maart 1732 vader Moolenaar bij kaarslicht begraven in de ommegang van de Oude Kerk te Amsterdam. De ets van afb. 2 is derhalve tussen 1721 en 1732 gemaakt.

Met de verkoop van 'Ipenburg' door Deliana Moolenaar op 21 oktober 1740 brak een periode aan, durende tot 1778, waarin achtereenvolgens 5 Amsterdammers, allen ook aldaar wonende, gedurende korte tijd eigenaar waren van het buiten.⁴ De omschrijving van 'Ipenburg' veranderde in die jaren niet; de overzijde wordt omschreven als: 'stalling, waaghenhuijs, erve en grond'. In 1762 wordt ook vermeld: 'de nieuwe pont, daar men mede overvaart'.

Vanaf 1778 was 'Ipenburg' weer voor langere tijd in het bezit van één eigenaar: Mejuffrouw Anna Cornelia Pauw. Uit de overlijdensacte van 1807 blijkt, dat zij gewoond heeft aan het Damrak te Amsterdam.

Het Buiten wordt geëxploiteerd: 1807-1821.

De executeurs testamentair van mejuffrouw Pauw brachten de buitenplaats in publieke verkoop en op 28 december 1807 werden Nicolaas van Voorthuijsen, Schout der beide Gerechten van Abcoude, en Gerrit Rinzes Voormeulen, later vermeld als notaris te Rinsmageest (Friesland), ieder voor de helft eigenaar, (zie ook blz. 30 Jb. Niftarlake 1988); de pont of schouw wordt weer genoemd.

Zoals ook elders in de Vecht- en Angstelstreek volgde nu een periode van gewijzigd gebruik en exploitatie van het buiten. Deze duurde tot 1821, hetgeen o.m. blijkt uit een contract met een aannemer, waarbij wordt overeengekomen, dat de opstallen van de 'Cichoreifabriek, alsmede van de Branderij', staande op de hoek van de Buitenplaats, vóór 1 november 1821 zouden worden afgebroken. De fundering van deze fabriek werd recentelijk teruggevonden, betrekkelijk diep onder de moestuin, aan de zuid-oost zijde van het terrein, vrijwel aansluitend aan de tuinmanswoning, die ook op de ets is te zien. Deze fundering bestond uit grotendeels halve kloostermoppen. Mogelijk zijn die afkomstig van het Slot, dat in die jaren reeds grotendeels een ruïne was. De Schout zal de weg geweten hebben....

De buitenplaats en de landerijen werden in die tijd afzonderlijk verhuurd. Niet duidelijk is, of de bij Ipenburg behorende boerderij ook aan de huurders van de landerijen werd verhuurd, maar dat ligt wel voor de hand.

Het herenhuis kende verscheidene huurders, zoals Jacques Marc Fraissinet, die het vanaf 1818 bewoonde. In dat jaar veranderde ook de eigendom: Schout Nicolaas van Voorthuijsen verkocht zijn eigendom, de helft, aan Rintze Poort, wonende te Wouterswoude in Friesland, (soms vermeld als 'gelogeerd op de Buitenplaats Ipenburg'). De eigenaar van de andere helft, Gerrit Rinzes Voormeulen, wordt dan genoemd als notaris te Rinsmageest, eveneens in Friesland. De voornamen doen familieverband vermoeden.

De overdracht ging vergezeld van een lastig te ontwarren samenstel van hypotheek over en weer.

De hier genoemde namen stemmen, voor wat hun spelling betreft, niet geheel overeen met de namen, die Munnig Schmidt in zijn artikel in het voorgaande jaarboekje (1988) ontleende aan het grootboek van Dirk de Groot (1753-1825). Het is echter aannemelijk dat de spelling, zoals door de notarissen gebruikt, betrouwbaarder is, dan die van de metselaarsbaas.

De in dat artikel genoemde, in 1816 ontstane, schade aan een hekpilaster aan de overzijde, betrof, gelet op de notarieele gegevens, niet het hek van een verdwenen buitenplaats, maar de markering van de toegang tot het wagenhuis en het omliggend erf.

Op 29 augustus 1820 ging de huurder, Jacques Marc Fraissinet, over tot aan-

koop van de buitenplaats. Notaris Voormeulen verkocht hem zijn helft van huis en landerijen. Rintze Poort verkocht hem alleen de andere helft van het huis, en behield zijn rechten op de andere helft van de landerijen.

In 1821 blijken dan de bedoelingen van de Heer Fraissinet, namelijk het in veiling brengen van de weer in oorspronkelijke staat gebrachte buitenplaats. De verkoop kreeg zijn beslag op 30 oktober 1821, waarbij de heer Fraissinet het beroep van koopman/commissionair blijkt uit te oefenen; Rintze Poort bracht zijn rechten op de landerijen mede in de verkoop.

De veilingbrief vertelt ons hoe de bezitting er toen uitzag:⁵

8-9-1821: 'De zeer aangenaam gelegene Buitenplaats, genaamd 'Ipenburg' met desselfs fraai, hecht, sterk en weldoortimmerd dubbeld Heerenhuizinge, Koetshuis en Stalling, Tuinmanswoning, nieuw getimmerde Broeijerijen en wijders met deszelfs bossen, laanen, vijvers, boomgaarden, moestuinen en verder bepoot en beplantingen, tezamen groot.... enz, terwijl ter Noordzijde op deze plaats nog is staande eene Boerenwoning met stalling voor vee en een hooiberg, mede in de koop begrepen.

Voorts een stuk grond, in gebruik als moestuin, schuins over deszelfs Buitenplaats gelegen, met daarop staande: Stalling, Wagen- en Woonhuisen.

Ten slotte elf bunders 92 roeden en 19 ellen, of 14 morgen wei – en hooiland.... enz.

De Buitenplaats en Stalling worden door de eigenaar bewoond en gebruikt, de landerijen zijn verhuurd'.

De boerenwoning op de kavel ten noorden van de Buitenplaats, waarvan ook sprake was in de hypotheekbeschrijving van 1713, wordt weer expliciet genoemd. Aan de overzijde blijken inmiddels ook een of meer woningen te zijn gebouwd. De koper is Jean Pierre Wilhelm Perez, rentenier, wonende op de Plantage Middenlaan te Amsterdam.

Nog éénmaal in oude glorie: 1821-1828.

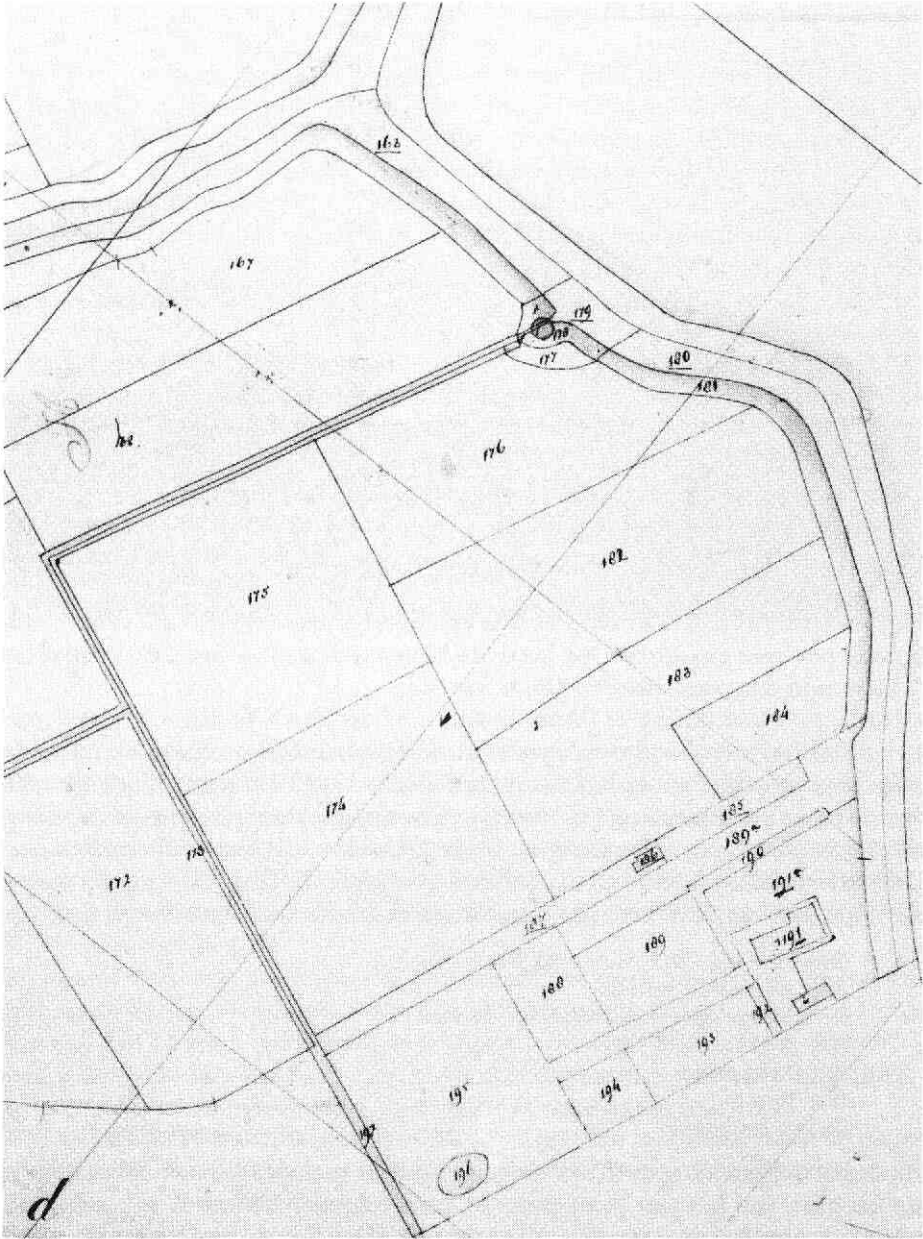
Het laat zich aanzien, dat gedurende de periode, dat de Heer Perez de buitenplaats in bezit had, welke duurde tot 1828, het landgoed voor het laatst in oude glorie heeft gefunctioneerd.

De notarieële acte van 12 januari 1828 vermeldt nog:⁶

12-1-1828: 'De kapitale, zeer aangenaam gelegene en onlangs veel verbeterde Buitenplaats, genaamd 'Ipenburg', met desselfs hecht, sterk en weldoortimmerde Heerenhuizinge, Orangerie, Tuinmanswoning, Koets- en Wagenhuis, Boerenwoning met stalling voor vee ... enz.

En aan de overzijde: Moestuin met stalling, wagenhuis 'en daggelderswoning'.

Het geheel werd 'afgemeind' door Jan van Wees, bouwman, voor de totaalsom van f 15.135,-. In 1721 bracht de Buitenplaats f 4.000,- op, waarna de koopsom in de loop der decennia geleidelijk hoger werd, en bij publieke verkoop op 28 december 1807 f 9.830,- bedroeg.

Afb. 3. De oudste kadastrale inmeting, gereed 1832.

'Ipenburg' als boerenhofstede.

Jan van Wees woonde in 1828 aan de Kleyweg, (later de Horn genoemd), vermoedelijk nog steeds ten huize van zijn oom, Steven van Wees, veehouder, welke bij testament van 3 augustus 1819 zijn neef Jan van Wees, 'te mijnen huize woonachtig' (dat is de nog bestaande boerderij 't Hooge Land'), tot enig erfgenaam benoemde. Deze boerderij heeft Steven van Wees in 1782 gekocht.

Jan van Wees wordt in de acte van 12 januari 1828 ook vermeld als belendend eigenaar, hetgeen kavels weiland betrof, door vererving in 1825 van zijn vader Jan van Wees Sr. verkregen, welke kavels in 1807 nog op naam van Steven van Wees stonden.

Het lijkt aannemelijk, dat Jan van Wees de Buitenplaats vrijwel direct na de aankoop in het boerenbedrijf incorporeerde: op de oudste kadastrale inmeting, gereed 1832, (afb. 3), is achter het hoofdhuis een aanbouw van 19 meter lengte getekend, die de veestalling zal voorstellen.⁷

De boerderij, die op de noordelijk aanpalende kavel was gesitueerd, (Waterliniekaart 1770-1780), is op deze kadastrale inmeting niet meer aangegeven. Wel is op die kavel, op belangrijk grotere afstand van de Angstel, een klein opstal ingetekend.

De omzetting van een buitenplaats in een boerenhofstede is in de vorige eeuw op veel plaatsen geschied. Ook langs de Holendrecht, de Waver, de Winkel en 't Gein zijn daarvan voorbeelden te vinden.

Een uittreksel uit het kadastrale plan d.d. 8 augustus 1868 geeft voor de hofstede nog steeds dezelfde afmetingen aan: de voorgevel is 16 meter breed: de breedte van de oude herenhuizing. Of echter de bovenverdiepingen toen nog aanwezig waren, is onbekend; afbeeldingen uit de 19e eeuw zijn niet aangetroffen.

De kadastrale nummers zijn in 1868 wel gewijzigd: 191^a en 191 worden respectievelijk: 1016 en 1017, terwijl de omringende kavels niet vernummerd zijn.

Omschrijving: 1017: Huis, stal, loods en erf;

1016: Terrein tot vermaak;

De achtergelegen sloot: Water tot vermaak;

189^a en 184: Bosch;

188: Boomgaard;

189: Tuin;

De rest is weiland.

Bij de boedelscheiding in 1870 van de inmiddels overleden Jan van Wees blijken tot het bezit van Jan van Wees onder andere te hebben behoord: de boerenhofsteden 'Ipenburg', 't Hooge Land', – van zijn Oom Steven van Wees verkregen – , 'De Horn' alle te Baambrugge, alsmede de hofstede 'Spoorzicht' te Maars-

Afb. 4. De huidige toestand.

sen. Een groot aantal kavels weiland, meestentijds in de Hooglandsche polder gelegen, completeert de lange opsomming van onroerende goederen.

De scheidingsacte meldt ons dat 'Ipenburg' met de daartoe behorende percelen weiland, alsmede de bezittingen daartegenover gelegen, worden toegescheiden aan de Heer Elbertus Miltenburg, veehouder te Abcoude en Baambrugge, als in huwelijk hebbende Cornelia, genaamd Keetje van Wees. Het echtpaar woonde al op 'Ipenburg', en de naam Miltenburg bleef gedurende een eeuw aan de hofstede verbonden.

Het pand werd nog meer aan het gebruik als boerderij aangepast: op een uittreksel uit het kadastrale plan van juni 1905 blijkt, dat de voorgevel de huidige breedte van 11 meter verkregen had, (de noord-westgevel was teruggeplaatst), en uit de opbouw van de kapconstructie van het woongedeelte kan opgemaakt worden, dat deze ongeveer 100 jaar geleden werd aangebracht.

Voorts is de stal 3 meter langer geworden, vergeleken met 1868, en op de plaats van de tuinmanswoning is een wagenschuur van iets andere afmetingen gebouwd.

Het melkveehouderijbedrijf moest tenslotte in 1980 wegens de vorderingen der techniek worden beëindigd. (Afb. 4) De melkbussen, die lange jaren dagelijks

met pont of praam de overzijde bereiken, werden niet langer opgehaald, en het ontbreken van een vaste oeververbinding maakte het 'in de tank melken' onmogelijk.

De koeltank kon immers niet leeggepompt worden, en dit veroorzaakte het einde van 150 jaar agrarisch gebruik.

Baambrugge 1990.

ir D. L. H. Slebos.

Noten

1. Alg. Rijksarchief Utrecht, inventarislijst no 89: oud archief Abcoude-Baambrugge.
2. De en passant bijeen verkregen gegevens over de familie van Dirck van Naerden en Elisabeth den Otter zijn aan het eind in een afzonderlijke § vermeld.
3. De gegevens inzake koop, verkoop en hypotheek werden voor wat betreft de 17e en 18e eeuw, alsmede het begin van de 19e eeuw, ontleend aan het Gerechtelijk archief van Abcoude, Rijksarchief Utrecht Inv. no 8 t/m 16, boek 1: 1681 t/m 1706, boek 2: 1707 t/m 1723 en volgende (Dorpsgerechten). Vanaf 1818 werd e.e.a. ontleend aan de notarieële archieven, o.m. Notaris Viervant te Abcoude.
4. 21-10-1740: Koper: Harmanus Wijnoltz.
17-5-1741: Uit de nagelaten boedel van Harmanus Wijnoltz,
Koper: Hendrik Hooft Gerritszn, Schepen der Stad Amsterdam.
30-8-1748: Verkoper: Hendrik Hooft.
Koper: Pieter van Buytene; (de echtgenote van Pieter van Buytene overlijdt 24-9-1760 op de Buitenplaats).
3-8-1762: Verkopers: Erfgenamen van Pieter van Buytene overl. 10-3-1762.
Koper: Jacob van Zeller.
21-6-1770: Verkoper: Jacob van Zeller.
Koper Johannes van Seppenwolde.
17-8-1778: Verkoper: Johannes van Seppenwolde.
Koper: Mejuffrouw Anna Cornelia Pauw.
5. Notarieel archief Notaris Viervant te Abcoude, acte no. 87.
6. Notarieel archief Notaris Viervant te Abcoude.
7. J.B. Christenmeyer geeft op blz. 25 van deel I van zijn boekje *Het lustoord tusschen Amstel en Grebbe van 1837* in noot (1) aan dat 'Beide plaatsen (Ipenburg en Meerleveld) gedeeltelijk gesloopt zijnde, worden thans als zomer optrekken bewoond'.
8. 'Vier eeuwen Herengracht', Amstelodamum 1976.

Dirck van Naerden en zijn familie.

Dirck van Naerden, wonende aan de Keizersgracht te Amsterdam, is in 1675, - 43 jaar oud -, getrouwd met Johanna Maria Schut, afkomstig uit Amersfoort, welk huwelijk kinderloos bleef. Na de dood van zijn echtgenote in 1678 hertrouwde Dirck in 1680 met Elisabeth den Otter. Huwelijksinschrijving d.d. 8-2-1680 (Weesp no. 63^A): 'Dirck van Naerden, geassisteert door Mr Jacob de Goyer, zijn cosijn, en Elisabeth den Otter, j. d. van

1/2 1681
 Dirck van Naerden
 Elisabeth den Otter
 wijntien Huyts
 W. Hillegonda's Cuyp
 Hend. Cuyp
 Theod. Atterstor
 J. J. Proostbergen
 1681

Afb. 5. Handtekeningen van Dirck van Naerden, Elisabeth den Otter en Weijntien Huyts onder een der huwelijkscontracten.

Weesp, out omtrent 29 jaar, geassisteert met haar Moeder, Wijntien Huyts, weduwe van den Heer den Otter Salger, neffens haar Heer Broeder, Mr Hillebrant den Otter, in Weesp ingesehent'.

Theodorus van Naerden en Elisabeth den Otter doopten 30-5-1681 Jacobus Theodorus RK aan het Kuiperspad te Amsterdam. Op 22-7-1681 werd begraven een kind van Dirck van Naerden en Elisabeth den Otter, wonende aan de Keizersgracht, in de Nieuwe Kerk. Idem idem doopten 21-4-1683 Hillegonda RK in Weesp. Idem idem doopten 24-9-1685 Jacobus RK in Weesp, getuige Hillebrant den Otter.

Bij de hypotheekinschrijving d.d. 7-3-1713 werden behalve de weduwe Elisabeth den Otter ook haar kinderen Elisabeth, Hillegonda en Jacob van Naerden genoemd, (doop van Elisabeth niet aangetoffen). In de namen van de kinderen vinden we de beide ouders van Dirck en de broer van Elisabeth terug.

Immers, het huis, dat thans genummerd wordt: Herengracht 204, werd in 1643 gekocht door de moeder van Dirck van Naerden, Elisabeth de Goyer, weduwe van Jacob Claeszn. van Naerden. Dirck moet toen ongeveer 11 jaar oud geweest zijn.⁸

In 1692, na het overlijden van Elisabeth de Goyer werd het huis toegescheiden aan de weduwe van een andere zoon: Petrus van Naerden. Het overlijden van Dirck van Naerden is niet gevonden; de vermelding in het Gerechtelijk archief van Abcoude van 1688 is onduidelijk, doch zou voorzien kunnen zijn van de toevoeging: Sa. (Salger). Dirck lijkt te behoren tot een geslacht van katholieke kooplieden.

(Gegevens ontleend aan de registers van doop, huwelijk en begraven van Amsterdam en Weesp).

Elisabeth den Otter en haar familie.

Ook Elisabeth den Otter blijkt, anders dan de vermelding: 'j. d. van Weesp' zou doen vermoeden, te behoren tot een oud Amsterdams geslacht van merendeels kooplieden, eveneens van katholieken huize.

In 1537 wordt Hillebrant Janszn. den Otter genoemd als burgemeester van Amsterdam, terwijl een eeuw later een Hillebrant den Otter een hofje stichtte aan de Vinkenstraat, aanvankelijk Ottershofje, later Moenshofje (1627).

Voor de grootvader van Elisabeth, Claes den Otter, werden in 1618 aan de Herengracht, juist benoorden de Wolvenstraat, twee huizen met trapgevels gebouwd, later genummerd 288 en 290, die blijkens het register op de kwijtscheldingen reeds op 22 juni 1618, – zijnde erf met twee woningen en getimmerte –, aan Claes toebehoorden, doch eerst in 1621 op zijn naam werden overgeschreven. Claes is op no. 288 met zijn gezin gaan wonen, en aldaar in 1620 overleden.

Zijn zoon, Gerrit den Otter, heeft er tot 1647 gewoond; hij trouwde in 1636 met Wijntien Huyts j. d. van Weesp.⁸

Vermoedelijk is Wijntien, na het overlijden van haar echtgenoot, waaromtrent geen vermelding is aangetroffen, met haar twee kinderen Hillebrant en Elisabeth naar haar geboorteplaats teruggegaan. Hillebrant, in diverse notarieele acten omschreven als: 'Hr en Mr Hillebrant den Otter, advt voor 't Hof van Hollant' werd 19-1-1680 gemachtigd door zijn moeder, boedelhoudster van wijlen Gerrit den Otter, en zijn zuster, beide wonende te Weesp, om te Amsterdam te transportereren: '2 huizen, staande aan de Herengracht, genaamd de Nacghtegael', – de eerder genoemde no's 288 en 290 –, 'de eerste comparante toebehorende, staande ten name van Claes den Otter, Vader van Gerrit den Otter geweest zijnde', (not. arch. Weesp, no. 5214, notaris Cornelis van Drosthagen).

In dat dossier bevinden zich ook twee acten, betrekking hebbend op het huwelijkscontract tus-

sen Dirck van Naerden en Elisabeth den Otter (afb. 5).

De weduwe van Gerrit den Otter werd 19-3-1686 in Weesp begraven.

Herengracht no. 288 werd in 1683 verkocht voor f 10.000, – alsdan omschreven als: 'het zesde huis benoorden de Wolvenstraat, daar de Nachtegael uithangt'. No 290 wordt eerst in 1686 verkocht voor f 6.000, – ; de lagere prijs laat zich verklaren door het feit, dat 288 aan de achterzijde het tuinloze 290 insloot.

Buitendiakonale armenzorg door de diakonie van Weesp in de periode 1802-1812.

In een notitieboekje uit het begin van de 19de eeuw, getiteld "Lijst der bedeeden voor Rekening der Buitendiakoniën", afkomstig van de diakonie te Weesp, komen aantekeningen voor van gedurende de periode 1802-1812 door deze diakonie uitbetaalde bedelingen aan armen afkomstig van elders. De aan deze bedeeden uitbetaalde bedragen werden doorberekend aan de diakonie waar de bedeede oorspronkelijk ingeschreven stond.

In totaal zijn in de genoemde periode ruim 60 van dergelijke bedelingsgevallen geadministreerd. Hierbij gaat het voornamelijk om jaarlijks terugkerende, dus structurele gevallen. Slechts een enkele keer betreft het een incidenteel geval van bedeling, bijvoorbeeld in geval van ziekte of overlijden.

De aantekeningen hebben betrekking op de volgende diakoniën: Baambrugge, Zegveld, Oud- en Nieuw Loosdrecht, Eemnes Buitendijks, Bunschoten, Kortenhoef, Soest, Muiderberg, Amstelveen, Ankeveen, Nederhorst den Berg en Ter Aa.

Bijlage I geeft een overzicht van de uitbetaalde bedeling gerangschikt naar plaats van herkomst van de bedeede en bijlage II van het jaarlijks totaal uitbetaalde bedelingsbedrag naar doel van besteding.

Om een indruk te geven van de hoogte van de bedeling in die tijd, is hierna één van de jaarlijkse boekingen weergegeven en wel die uit 1805 ten laste van Baambrugge.

"De Diaconie van Baanbrugge is schuldig:

Voor agt weken allimentatie aan de vier oudste kinderen van wijle Aaltje Ossevoort wed. Harmen Stoet

à f 3,- 's weeks	f 24. - . -
$\frac{4}{5}$ in de gemaakte onkosten voor het oppassen der vijf kinderen der voorz. wed. geduurende haare ziekte	f 12. 16. -
nog bij het overlijden $\frac{4}{5}$	f - . 16. -
$\frac{4}{5}$ in de Begraafniskosten	f 8. 4. 12
nog $\frac{4}{5}$ in de huishuur	f 3. 4. -
	<u>f 49. - . 12</u>
hieraf $\frac{4}{5}$ wegens den opbrengst der verkogte goederen	<u>f 40. 18. 8</u>

f 8. 2. 4

Dezelve

Voor 32 weken allimentatie aan Matje van der Heijden wed. Geen de Jong van de 1 Meij tot 6 Dec. 1804

à 6 st.	f 9.12. -
Van 13e Dec. 1804 tot 30 April 1805 zijnde 20 weken	
à 12 st.	f 12. - . -
een Jaar huishuur	f 16. - . -
agt tonnen turf à 10 st.	f 4. - . -
een ton aardappelen	f 5. - . -
agt lb. ossevet à 7 st.	f 2.16. -
	<u>f 49. 8. -</u>
Voldaan 23 Junij 1805	<u>f 57.10. 4</u>
n.b. 1 gulden = 20 stuivers = 240 penningen."	

Een notitie betreffende de bedeling aan Matje van der Heijden komt in alle jaren voor, steeds voor ongeveer dezelfde bedragen. De ondersteuning aan de kinderen Ossevoort is een incidenteel geval. Deze ondersteuning werd trouwens grotendeels gedekt door de opbrengst der verkochte goederen.

Uit de Baambrugse gegevens blijkt o.a. dat in de jaren 1802-1805 in de wintermaanden (december-april) een hogere algemene bedeling werd gegeven dan in de rest van het jaar. In de wintermaanden 1802 en 1803 bedroeg deze 15 stuiver per week en in de wintermaanden van 1804 en 1805 12 stuiver per week. Gedurende de rest van het jaar werd slechts 6 stuiver per week uitbetaald terwijl in 1806 en volgende jaren ook 's winters nog maar 6 stuiver per week werd gegeven.

Naast de wekelijkse algemene bedeling werd apart betaald voor huishuur en turf en in incidentele gevallen voor vlees, vet, aardappelen of hemdlinnen.

Vóór de invoering van de Armenwet in 1854 was een groot deel van de armenzorg in handen van de kerkgenootschappen. Ieder kerkgenootschap zorgde voor haar eigen behoeftigen volgens haar eigen normen.

Bij de Nederlandsche Hervormde Kerk, destijds de belangrijkste armenverzorger in Nedeland, werd deze zorg uitgeoefend door diakenen onder medewerking en goedkeuring van de Kerkeraad en onder toezicht van het classicaal bestuur.

Elke diakonie zorgde voor de armen die in het kerkelijk ressort van haar gemeente woonden. In uitzonderingsgevallen gaf zij ook hulp aan doortrekkenden. Aangezien de meeste diakoniën een chronisch gebrek aan geld hadden, be-

rekende men veelal de onderstand die verleend werd aan armen die oorspronkelijk van elders afkomstig waren, aan de diakonie van herkomst door.

Naast de kerken, zorgden ook de stadsbesturen en, in een aantal gevallen, particuliere instellingen voor een stuk bedeling. De kerkelijke instellingen voor armenbedeling waren echter aanzienlijk belangrijker dan de stedelijke. Aan het eind van de 18de eeuw trok tweederde van alle bedeelden van de kerkelijke instellingen en éénderde van de stedelijke.

Recht op bedeling had men niet, men was geheel aangewezen op de welwillendheid van de bedelende instelling. De kerkgenootschappen stelden dan ook veelal als voorwaarde dat trouw de godsdienst oefeningen moesten worden gevolgd en de kinderen "in de leer" moesten worden opgevoed. Ook waren de kinderen vaak verplicht de speciale armenschool te bezoeken.

De armen werden niet als volwaardige burgers beschouwd, noch door de kerk noch door de overheid. Zo moesten in vele kerken de armen staan of kregen zij de slechtste plaatsen toebedeeld. Ook waren zij uitgesloten van kiesrecht. Een Openbare Proclamatie uit 1797 inzake het stemmen voor een Ontwerp van Constitutie verwijst inzake de stemgerechtigdheid naar artikel 11 van het "Reglement inzake Volksvergaderingen" waarvan lid B als volgt luidde:

"Art. 11. Van het Stemrecht zijn uitgesloten:

b. Allen, die in Wees-, Diaconie-, Armen- of andere Godshuizen pro Deo onderhouden worden en die uit de Armenkassen in het laatst afgelopen Jaar, te rekenen tot de dag der oproeping, langer dan drie maanden zijn bedeeld geworden".

De armen werden hiermee gelijk gesteld met veroordeelden en onder curatele gestelden.

Hoe verhoudt zich nu de bedelingsuitkering tot in die tijd verdiende arbeidslonen? Een metselaar-opperknecht verdiende in de tweede helft van de 18de eeuw 's zomers gemiddeld 18 stuiver en 's winters 14 stuiver per dag. Op basis van 300 werkdagen komt dit neer op f245,- per jaar. Gezien de loonstarheid in de periode 1640-1850 mag aangenomen worden dat tijdens het begin van de 19de eeuw de lonen ongeveer gelijk lagen.

Uit Amsterdamse gegevens uit het begin van de 19de eeuw blijkt ook dat een gezin bestaande uit man, vrouw en 2 kinderen ongeveer f300,- per jaar nodig had om redelijk te kunnen leven.

De bedeling aan Matje van der Heijden bedroeg over de jaren 1803-1812 gemiddeld f39.9.- per jaar, derhalve slechts ca. 16% van genoemd arbeidersloon en slechts ruim 13% van het bedrag waarvan een gezin geacht werd redelijk te kunnen leven. Zelfs wanneer wij er van uit gaan dat Matje een alleenstaande we-

duwe was, is het bedrag van de bedeling erg laag, temeer daar al 40% bestemd was voor huishuur. Uiteraard kan niet worden nagegaan of Matje nog andere bronnen van inkomen had, veel kan dat echter niet geweest zijn want dan was de bedeling ongetwijfeld stopgezet.

Ondanks het feit dat de bedeling verre van hoog was en aanmerkelijk beneden het loon van de laagst betaalde arbeidskrachten lag, was er rond 1800 toch nogal eens kritiek op de hoogte van de bedeling. Zo schreef het tijdschrift "De Borger" in 1799 over werkschuwheid onder armen "zij konden 't geld op een andere wijze krijgen, met slegts eens in de agt of veertien daegen de hand uit te steken, om het te ontvangen, en dat was zeker gemakkelijker dan er zoo vele daegen agtereen voor te gaan werken".

De bedelingsgegevens geven ook enig inzicht in de prijzen van enkele eerste levensbehoeften in het begin van de 19e eeuw. De prijs van turf varieerde in deze periode van 10 tot 16 stuiver – inklusief de impost – per ton (één turfton was 227 liter), de prijs van een brood van 10 tot 14 stuiver en een ton aardappelen (= 220 liter) kostte *f*4.4.- à *f*5.-.-.

Een jaar huishuur voor Matje van der Heijden bedroeg *f* 16.-.-, wat neerkomt op 6 stuiver per week.

Ook wanneer wij in aanmerking nemen dat de huishuren zich in de periode 1795-1815 op een laagtepunt bevonden, is een huur van *f* 16,- per jaar uitzonderlijk laag. Zo betaalde men in 1802 in de Jordaan – toen de armste wijk van Amsterdam – voor een achterkamer aan de Bloemgracht *f* 44,-; voor een achterhuisje in de Uylengang (achter de Bloemgracht) *f* 36,-, en voor een woonkelder aan de Lauriersgracht *f* 52,- per jaar.

Zoals uit bijlage III blijkt waren de meeste bedeeden weduwen.

En één geval werd de bedeling uitbetaald aan de man (Klaas Ruis). Overigens werd die aan een andere diakonie doorberekend dan de bedeling uitbetaald aan zijn huisvrouw (Aaltje Bongenaar) namelijk resp. aan Ter Aa en Nederhorst den Berg. Uit de aantekeningen blijkt dat inderdaad in alle gevallen waarin bedeling werd doorberekend dit ook inderdaad door de diakonie waaraan werd doorberekend, werd betaald.

Sinds 1809 was in Weesp de heer Terwogt verantwoordelijk voor de juiste afhandeling hiervan.

Bijlage I

Door de diakonie van Weesp gedurende de periode 1802-1810 t.b.v. buiten-
diakoniën uitbetaalde bedeling gerangschikt naar plaats.

PLAATS	1802/03	1803/04	1804/05	1805/06	1806/07
Baambrugge 1	58. 1. -	49.14. -	49. 8. -	36. 8. -	36. 8. -
Baambrugge 2	-	-	8. 2. 4	-	-
Zegveld	24.12. -	-	-	-	-
Oud-Loosdrecht*)	62.16. -	62.16. -	62.16. -	71. 4. -	72.16. -
Eemnes	46.19. -	51. 4. -	49.10. 8	60.11. 8	61.19. -
Bunschoten 1	17. 6. -	17. 6. -	21. 4. -	23. 6. -	27. 6. -
Bunschoten 2	22. - . -	12.12. -	25. 2. -	-	-
Nw-Loosdrecht	39. - . -	39. - . -	55. - . -	-	-
Kortenhoef	30. - . -	30. - . -	32. 8. -	33. 4. -	34.16. -
Soest	31.16. -	31.16. -	34. 4. -	34. 4. -	34. 4. -
Muiderberg	-	-	65. - . -	35.14. -	-
Amstelveen	-	-	-	-	8.16
Ankeveen	-	-	-	-	-
Ter Aa	-	-	-	-	-
Ned. den Berg	-	-	-	-	-
	332.10. -	294. 8. -	337.15. -	323.17. 8	313.11. -
	1807/08	1808/09	1809/10	totaal	
Baambrugge 1	38. - . -	38. - . -	34. - . -	341.11. -	
Baambrugge 2	-	-	-	8. 2. 4	
Zegveld	-	-	-	24.12. -	
Oud-Loosdrecht*)	72.16. -	72.16. -	61. - . -	539. - . -	
Eemnes	54. 4. -	59. 6. -	-	383.14. 4	
Bunschoten 1	35.14. -	19.16. -	46. 8. -	208. 6. -	
Bunschoten 2	-	-	-	59.14. -	
Nw-Loosdrecht	-	-	20. 8. -	153. 8. -	
Kortenhoef	33. 4. -	33. 4. -	53.12. -	280. 8. -	
Soest	39. - . -	33.16. -	33.16. -	272.16. -	
Muiderberg	34. 6. -	30. - . -	-	165. - . -	
Amstelveen	-	10. 8. -	-	19. 4. -	
Ankeveen	-	58.18. -	126.12. -	185.10. -	
Ter Aa	-	-	24. - . -	24. - . -	
Ned. den Berg	-	-	24. - . -	24. - . -	
	307. 4. -	345.16. -	434. 4. -	2689. 5. 8	

*) Slechts voor $\frac{1}{3}$ aan Oud Loosdrecht doorberekend.

Bijlage II

Door de diakonie van Weesp gedurende de periode 1802-1810 t.b.v. buiten-
diakoniën uitbetaalde bedeling gerangschikt naar doel van besteding.

BESTEDING	1802/03	1803/04	1804/05	1805/06	1806/07
Alg.bedeling	223.15. -	189.12. -	174.16. -	120. 8. -	130.14. -
Huishuur	51. - . -	47. - . -	64. 6. -	64. 6. -	64. 6. -
Turf	12. - . -	12. - . -	14. - . -	19. 4. -	25.12. -
Aardappelen	6. - . -	5. - . -	5. - . -	-	-
Vlees & vet	6. - . -	2.16. -	2.16. -	-	-
Brood	26. - . -	26. - . -	31. - . -	53. 6. -	66.18. -
Hemdlinnen & kleren	7.15	12. - . -	17.10. 8	28. 6. 8	9.14. -
Begrafeniskosten	-	-	28. 6. 4	-	-
Chirurgijn	-	-	-	38. 7. -	-
Diversen	-	-	-	-	16. 7. -
	332.10. -	294. 8. -	337.15. -	323.17. 8	313.11. -
	1807/08	1808/09	1809/10	totaal	
Alg.bedeling	130. 6. -	144.12. -	296. 6. -	1410. 9. -	
Huishuur	64. 6. -	69. 2. -	56. 6. -	480.12. -	
Turf	28.16. -	24. - . -	27.12. -	163. 4. -	
Aardappelen	-	-	-	16. - . -	
Vlees & vet	-	-	-	11.12. -	
Brood	65.10. -	75. 2. -	25.16. -	369.12. -	
Hemdlinnen & kleren	18. 6. -	23.12. -	12. - . -	129. 4. 4	
Begrafeniskosten	-	9. 8. -	15.12. -	53. 6. 4	
Chirurgijn	-	-	-	38. 7. -	
Diversen	-	- .12. -	-	16.19. -	
	307. 4. -	345.16. -	434. 4. -	2689. 5. 8	

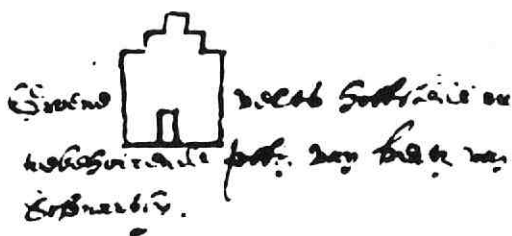
Bijlage III

Van elders afkomstige bedeeden van de diakonie van Weesp in de periode 1802-1812.

- Baambrugge:** Matje van der Heijden, wed. van Geen de Jong. Kinderen van Aaltje Ossevoort, wed. van Harmen Stoet.
- Zegveld:** Catharina Hendrika Kool, wed. van Elbert Schelte Boekhout.
- Oud-Loosdrecht:** Antje Leefflang, wed. van Hendrik de Wit.
- Eemnes:** Arie Man.
- Bunschoten:** Marretje van der Molen, wed. van Hendrik de Wit, Trijntje Abrahams, huisvrouw van Jacob van Zuylen. Aaltje Willems.
- Nieuw-Loosdrecht:** Roelof Bos(ch).
- Kortenhoef:** Geertje Vink, wed. van Dirk Mulder.
- Soest:** Jannetje Janse Witkamp, wed. van Dirk van den Berg.
- Muiderberg:** Bessel van der Tweel en huisvrouw.
- Amstelveen:** Wed. Barend Stonkhorst.
- Ankeveen:** Tijmen Fokke.
- Ter Aa:** Klaas Ruis.
- Nederhorst den Berg:** Huisvrouw van Klaas Ruis (Aaltje Bongenaar).

Literatuur

- J. A. Faber & M. H. D. van Leeuwen, Amsterdamse katholieke bedeeden 1750-1850. Amsterdamse Historische Reeks 12 (1987).
- H. Goeman Borgesius e.a., Het vraagstuk der armenverzorging, Amsterdam, 1895.
- Marco van Leeuwen, Jan Schoenmakers & Frans Smit, Armoede en bedeling in Amsterdam ten tijde van de Republiek, Amsterdam, 1981.
- Clé Lesger, Huur en conjunctuur de woningmarkt in Amsterdam 1550-1850. Amsterdam Historische Reeks 10 (1986).
- L. Noordegraaf, Daglonen in Alkmaar, 1500-1850. Apparaat voor de geschiedenis van Holland 9 (1980).

De hofstede Groenevelt te Vreeland

Tijdens de inventarisatie van monumenten in de gemeente Loenen (1986-87)¹ kwam bij archiefonderzoek een plattegrond van Vreeland tevoorschijn uit 1607² (afb. 3).

Deze kaart is heel schetsmatig en op het eerste gezicht niet erg duidelijk; er staan enkele wegen op ingetekend, bruggen en een slagboom, maar vooral heel verrassend: een trapgeveltje met daarbij de tekst "Groenevelts hofstede en toebehoirende petr. van baern van Schonauwen".

De naam Groenevelt was onbekend maar de plaats waar de hofstede gestaan zou hebben was vanwege zijn bijzondere kavelvorm al eerder opgevallen.

Op de oude kaarten van de topografische dienst (afb. 2) en op oude kaarten van het kadaster waren op die plaats dubbele sloten getekend in een vierkant, typerend voor een versterkt, middeleeuws huis en vergelijkbaar bijvoorbeeld met het dubbele grachtenstelsel om het kasteel Vredelant. Echter van een hofstede of versterkt middeleeuws huis was niets bekend. Er waren geen beschrijvingen gevonden die hierop konden duiden, tekeningen van een dergelijke hofstede in Vreeland kwamen niet in kaartboeken voor³ en het terrein was geen archeologisch monument. Kortom tot nu toe was het een raadsel wat hier had gestaan en voor het eerst was er nu een naam, hetgeen een prikkel vormde tot nader archiefonderzoek.

De kaart en de processen

De plattegrond uit 1607 blijkt te horen bij processtukken over een geschil tussen Petronella van Baern van Schonauwen en het gerecht van Vreeland in 1606 en bij een tweede proces in 1607.⁴

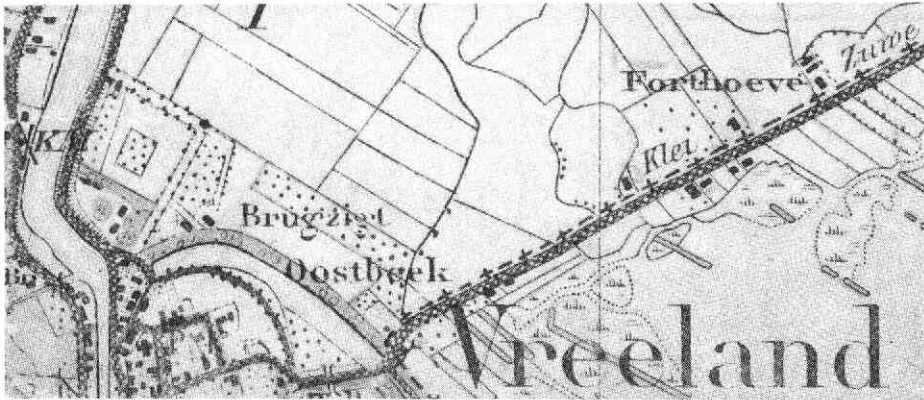
Bij het eerste proces ging het om het doorgraven van de dam, de Quaeckelbrugge,⁵ tussen de Oude en de Nieuwe Vecht⁶ waardoor de verveners van "des costers uuterdycken"⁷ een directe vaarverbinding kregen met de Vecht. Hierdoor

Hebben noch verthoont dat de / selve Clapstraet is confinerende / met seeckere dycke ge-
 naempt / de Quaeckelbrugge, welcken dyck / streckende van des Requirantes / hoffstede, ge-
 naempt van ouds / Groenevelts hoffstede vanden / noorden naeden zuyden aen v(oor)sz(egde)
 Clapstraet is eyndende.

Afb. 1. Tekstfragment uit de getuigenverklaringen bij het proces tussen Petro-
 nella van Schonauwen en het gerecht van Vreelant 1606/1607.

werd het verkeer over land, op de plaats van de doorgegraven dam onderbroken en gedwongen met een grote omweg om Vreeland heen te rijden. Deze omweg liep over "de Acker van Schonauwen"; ook genaamd "de Hoeffdyck". Bovendien dreigde met de doorsteking van de Quaeckelbrugge "weesende een waterkeeringe van tvechtwater" het land en de Hoeffdyck 'bedorven en geïnundeert te worden". Dit tot ongenoegen van Petronella van Schonauwen, die daarop een proces begon.

Tenslotte heeft Petronella toestemming gegeven tot het graven van een gat door de dam, mits het gerecht "een goede houten brug legde daar men bekwamelijk met paard en wagen over rijden mocht".⁸

Afb. 2. Topografische kaart 1872, sterk uitvergroot.

Maar een jaar later leidde dit tot een tweede proces: nu tussen Petronella en de bewoners van de Clapstraet; want nadat deze brug was gelegd en paard en wagens weer over de Quaeckelbrugge en door de Clapstraet konden rijden, werd deze straat door de bewoners, met een “slaghboom en groote blaue steenen” gebarricadeerd “om te verhinderen dat daar geen waegens door en konden rijden, overmits de groote engte die daar is en dat de cleyne kinderen die daer wonen in grooten getalle, nyet overreden en sullen worden”. Verder werd op de Quaeckelbrugge een “slaghboom met sloth” neergezet zodat paard en wagens toch weer over de Acker van Schonauwen moesten rijden, die intussen was ingezaaid (“besayt met garst”). Een moeilijk te beschrijven situatie, waarbij een kaart niet overbodig was.

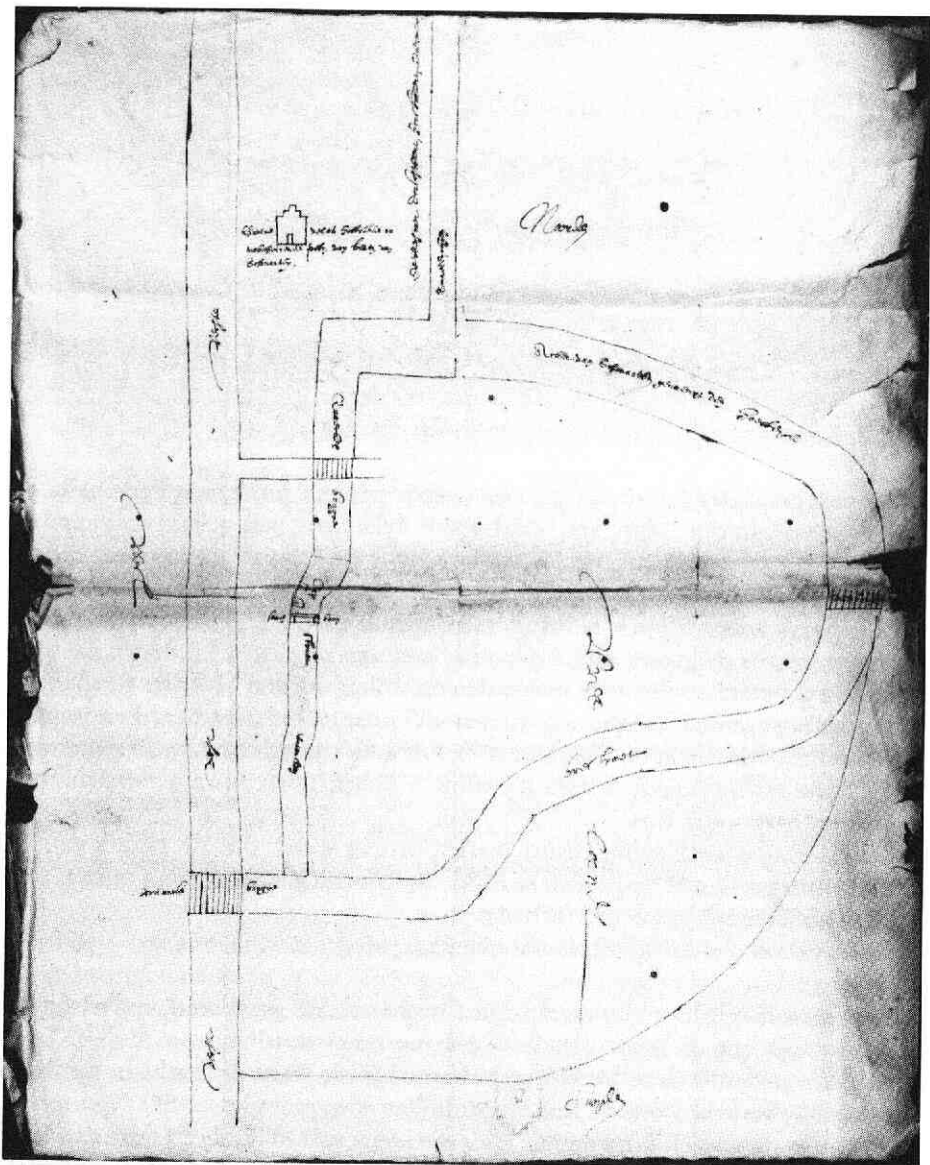
Bij een getuigenverklaring in dit laatste proces werd, om de plaats van de Quackelbrugge aan te geven één keer “de hoffsteede genaempt van ouds Groenevelts hoffsteede” genoemd (afb. 1).

Hoe dit proces verder afliep is onbekend.

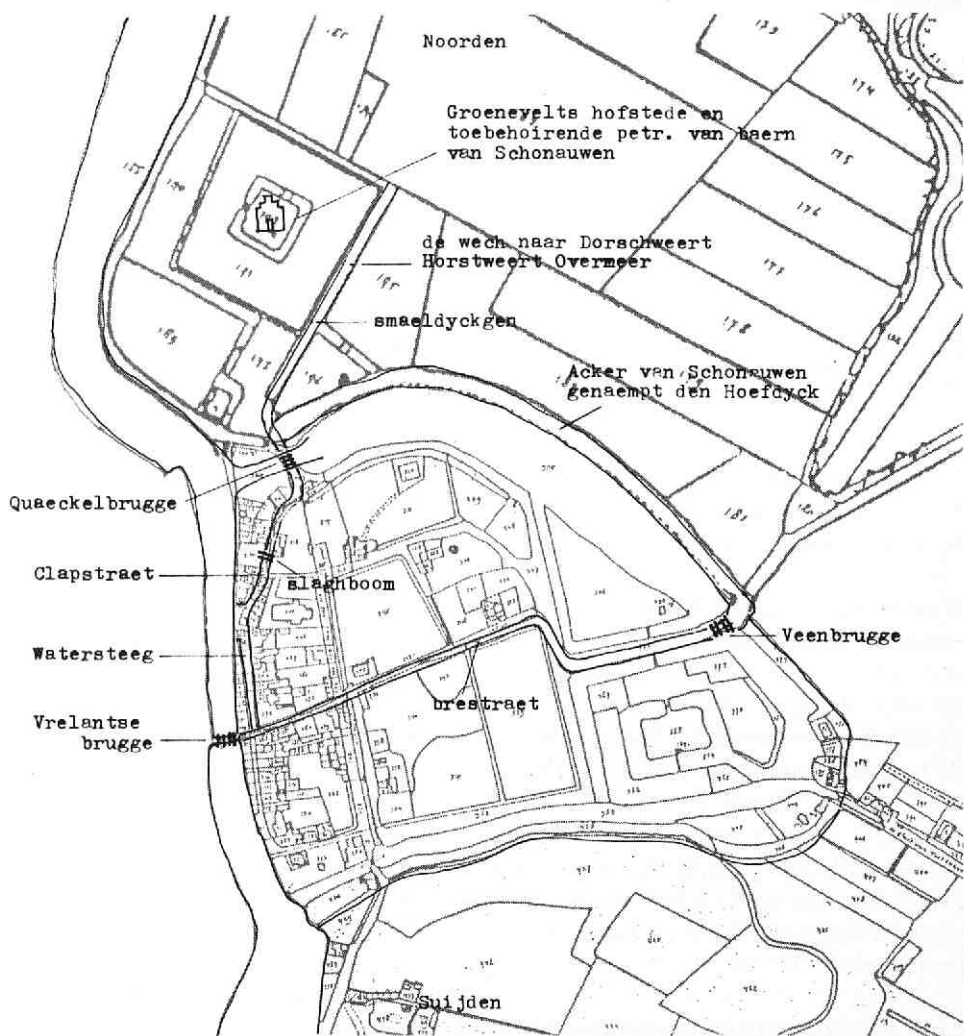
De processtukken leveren een complex beeld van de geschillen, maar maken ook duidelijk hoe de kaart van 1607 gelezen moet worden.

Technisch gezien is deze kaart niet helemaal juist, want de bocht in de Breestraet loopt verkeerd om en de verhoudingen kloppen niet.

Toch kan er, in vergelijking met de kadasterkaart van 1832, de situatie van 1607 op worden afgelezen. De omstreden Quaeckelbrugge, maar ook de Clapstraet, de Brestraet en de Hoeffdyck zijn op beide kaarten terug te vinden. Vooral wordt nu zichtbaar waar de hofstede Groenevelt moet hebben gestaan. Dat was op het eiland omgeven door een rechthoekige binnengracht of brede sloot, op

Afb. 3. Kaart behorende bij het proces 1607.

Afb. 4. Kaart 1607 (in zwart) getekend op de kaart van het kadaster 1832 (in grijs).

de plaats die op oude kaarten was opgevallen door zijn bijzondere kavelvorm (afb. 4). Dit eiland lag achter de 19e eeuwse buitenplaats Brugzicht (Nu bedrijfsterrein van Van Leer's vatenfabriek).

De vroegste bewoners

Nader onderzoek toont aan, dat er in Vreeland sinds de 15e eeuw goederen in leen waren bij de familie Groenevelt.

In "Repertorium op de Stichtse leenprotocollen"⁹ waarin Utrechtse leengoederen worden beschreven, wordt onder de Vreelandse goederen genoemd:

"een hoeve lants die gelegen is op de Oosterzide van der Veenbruggen streckende allenges bij der Vecht".

Dit goed werd in de 15e eeuw en tot het begin van de 16e eeuw beleend aan vier generaties Groenevelt:

1421 Johan van Gronevelt

1440 Beerte Johansdochte van Gronevelt

1483 Gelmer van Gronevelt

1508 Anthonia Gelmer van Groenevelts Dochter

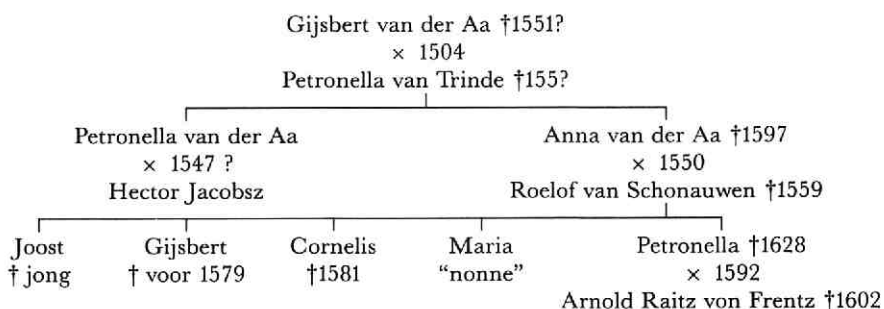
Bij deze goederen wordt de hofstede Groenevelt niet genoemd.

Hoewel de leenprotocollen geen bewijs leveren, dat de Groenevelts hier ook woonden, kan worden aangenomen, dat de familienaam Groenevelt werd afgeleid van de naam van de hofstede die zij bewoonden, zoals in die tijd gebruikelijk was. Dit vermoeden wordt bevestigd door Booth,¹⁰ die in zijn genealogie van de familie Groenevelt bij Gelmer van Groenevelt (1460) vermeldt: "dese besat de hofstede groenevelt".

Anthonia, Gelmer van Groenevelts dochter, de laatste in de familie die het goed in leen had, droeg dit in 1514 over aan Gijsbert van der Aa de Jonge, gehuwd met Petronella van Trinde.¹¹ Zij waren de grootouders van Petronella van Schonauwen die in 1606 juist over deze "hoeve lants" toen genaamd, "de Hoeffdyck" procedeerde.¹²

Er is dus een erfopvolging die van Petronella van Schonauwen terugloopt naar Gijsbert van der Aa en dan verder terug tot de 15e eeuwse familie Groenevelt.

Genealogie van der Aa en van Schonauwen

Latere bewoners

Dat grafzerken een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de geschiedenis, blijkt uit de vondst van een opmerkelijke zerk die bij de restauratie van de N. H. kerk te Vreeland in 1965 onder de plankenvloer van het koor tevoorschijn kwam (afb. 5).

Deze bleek te zijn van Gijsbert van der Aa en Petronella van Trinde en werd ook al door Booth beschreven: "Op baerlig sterck oude grafstede opt choor te Vredelant staen de wapenen van Van Aa, Zijll, Trinde, Snellenbergh". Dat zijn allemaal namen van aanzienlijke Stichtse families.

Het is een prachtige laat-gothische grafzerk; op de hoeken staan de vier kwartierwapens van Van der Aa en Trinde, in het midden het hoofdwapen van Van der Aa gedekt door een helm met wrong, dekkleden en helmteken: een volledig wapen, hetgeen in oorsprong op adellijke afkomst duidt.

Het randschrift in gothische letters luidt:

"int jaer xv^e ēn (ende)

..L(50).. dē (deze)..dach jn (in)..sterf Gijsbert van der A

Año (anno) xv^e (1500) ēn (ende)..L(50)..

dē (deze)..dach..sterf joffer peternel per(peter) tñde doch(ter)"¹³

Na het vinden van de zerk in 1965 werd deze beschreven door Belonje en De Lange in "De Nederlandsche Leeuw".¹⁴ Volgens Belonje, zijn de, in het randschrift niet uitgehakte stukken open gelaten om later, na sterfdatum te worden ingevuld. De steen werd dus nog gemaakt bij het leven van Gijsbert en Petronella van de Aa en dat was volgens het jaartal op de grafzerk in 1550 of later.

Het feit, dat Gijsbert en Petronella van der Aa in Vreeland begraven zijn, zou

Afb. 5. Grafzerk in de N. H. kerk te Vreeland van Gijsbert van der Aa en Petronella van Trinde. Foto: Willem Groenewoud.

erop kunnen duiden, dat beiden hier ook hebben gewoond. Een vermoeden, dat wordt versterkt door een "gerechtelijke certificatie" uit 1547 die in het proces over de Quaeckelbrugge in 1606 wordt gebruikt en waarin Gijsbert van der Aa wordt genoemd:

"..omme daer mede te verthoonen dat de voorsz(egde) Quaeckelbrugge over de tsestich jaeren ende meer geweest is een waegenweg omme te rijden naer Vrelant, ende dat deselve bij Gijsbert van der Aa, des Requirantes (Petronella van Schonauwen) voorsaet, van te voorens aen gemaect ende verbeetert es geweest".¹⁵

Er van uitgaand, dat beiden hier woonden is het nog de vraag of volgende generaties op Groenevelt hebben gewoond.

Er waren twee dochters, de oudste:

"joffr. Petronella van der Aa mishylicte sich aen Mr. Hector Jacobsz schoolmr. waerover sij van haer vader alleenlyck in de legitima van den roerende goederen geïnstitueert is, en daer over proces had met haer suster. Sententie civils Hof van den lesten juli 1551" (Booth)¹³ (Dit vonnis is verloren gegaan)

Het kwam erop neer, dat zij werd onterfd, bezittingen in die tijd bestonden voornamelijk uit onroerende goederen en het inkomen kwam uit pachtopbrengsten. Niet is bekend of Hector Jacobsz schoolmeester was in Vreeland en of beiden in dat geval misschien toch op Groenevelt hebben gewoond dat na 1547 in bezit was van haar zuster Anna, die hier echter niet woonde.

Anna van der Aa, haar jongere zuster werd erfgename. Aan haar werd een tweetal lenen, waaronder het leen van Vreeland in 1547 door haar vader overgedragen.¹⁶ Zij trouwde met Roeloff van Baern van Schonauwen en vertrok naar Schonauwen, zoals blijkt uit de stukken van notaris Joh. van Cootwyck, beheerder van de bezittingen van de familie van Schonauwen.¹⁷

Roeloff van Schonauwen stierf jong en van de kinderen uit dit huwelijk was in 1597 Petronella van Schonauwen als enig erfgename over.¹⁸ Bij het erfgoed behoorden ook de Vreelandse goederen, waarover zij in 1606/1607 procedeerde. Zij stierf in 1628.

Het is nog niet duidelijk wat er na 1628 met de hofstede Groenevelt gebeurde; wie het bezit erfde; hoelang het werd bewoond en wanneer het huis werd afgebroken.

Het latere "Brugzicht" (oudere naam is "Derde Bloemhof") werd gebouwd aan de Vechtdijk, wel op de gronden van Groenevelt maar niet op het eiland binnen de gracht waar de oude hofstede had gestaan. Volgens de kadasterkaart van 1832 was dit eiland toen als boomgaard in gebruik; een eeuw later was dat nog steeds het geval, zoals op oude luchtfoto's is te zien.

Nu echter is deze plaats bedolven onder het bedrijfsterrein van Van Leer en de enige afbeelding die er, voor zover bekend, van Groenevelt bestaat is het schetsje op de plattegrond van 1607.

Vreeland 1990

E. E. Brandes-de Lestrioux Hendrichs

Met veel dank aan het Rijksarchief te Utrecht, met name aan Saskia de Graaff en Douwe Koen, die mij op deze speurtocht opgewekt en voortvarend hebben bijgestaan.

Bronvermelding en voetnoten

1. Inventarisatie historische bebouwing gemeente Loenen 1987.
Provinciale Planologische Dienst Utrecht, bureau Monumentenzorg.
Samenstelling: Josefine Boers en Nine Kullberg
Redactie: Roland Blijdenstein.
2. Rijksarchief Utrecht (RAU) Topografische Atlas. Kapittel S. Marie nr. 2676.
3. Geraadpleegde werken, beknopte lijst:
Backer 1894 "Vredelant in vroegere tijden"
Rademaker 1791 "De Vechtstroom"
De kasteeltekeningen van Roeland Roghman 1646/1647
Clifford Kocq van Breugel 1966 "Kastelenboek Prov. Utrecht"
Van Lutternvelt 1970 "De buitenplaatsen aan de Vecht"
Beresteyn 1972 "Genealogisch Repertorium"
GA Utrecht Bibl. VIII F. 19 "Lijst van Vrije hofsteden en ridderhofsteden van Utrecht" ca. 1600
Jaarboekjes "Niftarlake" en "Oud Utrecht".
4. RAU Kapittel S. Marie nr. 2676
Betreft beheer van mr. Joh. van Cootwyck over goederen van Jhr Gijsbert van Baern Van Schonauwen en diens zuster Petronella. Procedures; nr. 4 de Quaeckelbrugge.
5. Een kwakel (quaeckel) is een hoge houten voetbrug. Deze zal in alleroudste tijden op die plaats over de Oude Vecht hebben gelegen. In 1606 was het geen brug, maar een dam.
6. Nu Bergseweg ten zuiden van Van Leer.
7. RAU Kapittel S. Marie nr. 2676
In januari 1605 verkreeg het gerecht van Vreeland van gedeputeerde staten van Utrecht vergunning "omme tot onderhouding van den schoolmeister aldaar (Vreeland) te moeghen verhuuren omtrent 2 merghen lants genaempt van outs des costers uuterdycken off weerde...(en) de modder van selve 2 merghen uyt te doen graven ende aen verscheydene

- personen...te vercoopen”.
8. RAU Topografische Atlas.
Jhr J.A.F. Backer “Het slot Vredelant” 1909.
Bijvoegsel bij “Het Nieuws” van Loenen, enz.
Backer, burgemeester van Vreeland (†1911) heeft veel onderzoek gedaan naar de plaatselijke geschiedenis. Zijn meest bekende publicatie is “Vredelant in vroegere tijden” 1894. De documenten betreffende de “Quackelbrugge” 1606 werden door hem in “Het Slot Vredelant” beschreven maar hij vergiste zich in de topografie, omdat kennelijk de plattegrond ontbrak. Dit is goed mogelijk, omdat in de archieven de kaarten wel vaker van de tekst werden gescheiden en in afzonderlijke kaartverzamelingen opgeborgen.
  9. Dr A. J. Maris 1956
“Repertorium op de Stichtse leenprotocollen uit het landsheerlijke tijdvlak”. Nederlands leenacten 1394-1581.
  10. Cornelis Booth (1605-1678) medicus. In 1656-1657 burgemeester van Utrecht, hij bekleedde vele hoge bestuurlijke posten. In die hoedanigheden had hij toegang tot de, in die tijd niet toegankelijke, archieven waarin hij veel genealogisch onderzoek heeft gedaan. RAU verzameling Buchel-Booth inv. nr. 378.
Groenevelt blz. 445, deel 3-5.
  11. Gemeentearchief Utrecht GA.
Bewaarde archieven 1 1500. Eigendomsbewijzen van een hoeve lant bij de Veenbrug aan de oostzijde van de Vecht bij het slot Vreeland, toebehorende aan Gijsbert van der A Heynricksson 1513/1514 (3 charters).
  12. Wittert van Hoogland 1909.
“Bijdrage tot de geschiedenis van de Utrechtse Ridderhofsteden en heerlijkheden” deel 1.
  13. RAU verz. Buchel-Booth inv. nr. 378.
Van der Aa blz. 1021, deel 9-11.
Trinde blz. 707, deel 6-8.
Peter Trinde was in 1486 burgemeester van Utrecht
  14. Dr J. Belonje en Dr P.W. de Lange 1967.
“Een zerk voor Jhr Gijsbert van der Aa te Vreeland”, De Nederlandsche Leeuw 84e jaargang nr. 6.
  15. RAU Kapittel S. Marie nr. 2676.
  16. Maris 1956, op.cit. 9.
  17. Van der Aa, “Aardrijkskundig woordenboek” 1848 deel 10. Schonauwen was een adellijk huis in het overkwartier bij Utrecht, (Houten) in de 13e eeuw gesticht door de Heer van Culenburg waar het huis leenroerig aan was.
  18. RAU Kapittel S. Marie nr. 2676.
5 juli 1597. Verificatie door schout en schepenen van Vreeland van het testament van Anna van der Aa waarin zij haar dochter Petronella tot erfgename benoemt. 10 augusty 1592.

Jaarverslag over 1989 van de Dr. R. van Luttervelt Restauratie Stichting

Tot ons genoegen kan vermeld worden dat voor de theetent van Middenhoek tussen Nieuwersluis en Loenen een fraai gietijzeren rooster is gevonden bij de fa. Jonker in het Gein. Een kleine complicatie was dat het kort daarna gestolen werd bij de aannemer, doch de daders werden door de politie opgespoord en het rooster zit nu stevig op zijn plaats. De heer Leicher bood een rooster aan, waarvoor veel dank, doch toen was het nu toegepaste rooster reeds gekocht.

De hekpalen van Wallesteyn aan de Vreelandse weg te Loenen zijn inmiddels fraai hersteld. Tijdens dit herstel werd door de restaurateur, de heer Huisstede in Vreeland, voorzichtig aan de wapenschilden gekrabbd en zowaar, onder de creme dekverf laag kwamen de nog duidelijk herkenbare kleurige resten van twee geschilderde wapens te voorschijn. Het mannelijke wapen, hiernaast afgebeeld, was van de Balde's, de 18e-eeuwse eigenaren van Wallestein en het vrouwelijke ovale wapen van Nicolaas Geertruid Smissaert, vrouw van de heer IJsbrand Kieft Balde, de laatste Balde.

De Balde's waren ambachtsheer van Loenen hetgeen te zien is aan het familiewapen, in het midden waarvan het oude wapen van Loenen is aangebracht. Nog frapperanter was dat, toen het wapen van Smissaert ten behoeve van de restauratie, verder werd schoongemaakt, er een ouder wapen onder schuil bleek te gaan: een achtpuntige ster die in basreliëf gehakt was geweest doch vlak was gekapt om het wapen van Smissaert aan te brengen. Omdat het wapen van de Balde's al was gerestaureerd kon niet meer worden nagegaan of ook daaronder een ander wapen aanwezig was.

Waarschijnlijk is dat wel want naspeuringen door de heer Zanen, eigenaar van de palen, brachten aan het licht dat de hofstede Wallestein in 1698 door de weduwe Hester Balde-Casteleyn, de grootmoeder van IJsbrand Kieft Balde, was gekocht van de heer Christoffel Cruydenier (1645-1701) die was getrouwd met Sara Maria Daniëlsdochter van Alphen. Het wapen van Van Alphen was een gele achtpuntige ster op een zilveren veld en het wapen van Cruydenier was een gele springfontein met twee gele vogeltjes op een blauw veld. Het is aannemelijk dat Cruydenier de stichter van de hofstede Wallesteyn was maar daarover bestaat nog geen zekerheid.

Bij de firma Niessen in Vreeland zijn hekken in aanbouw, die straks binnen de palen zullen komen te draaien. Te hopen valt dat daardoor (vracht)autoschade in de toekomst wordt voorkomen. De Stichting draagt een flink bedrag bij aan dit bijzondere project.

De soortgelijke hekpalen van Ouderhoek voor de boerderij van de familie Van Engen bij Nieuwersluis dienen dringend uit elkaar gezet te worden teneinde vrachtverkeer toe te laten zonder dat dat schade aan de palen doet. De Stichting heeft reeds een betonnen sloof laten maken waar de palen op komen te staan. Het wachten is op een toezegging van de Gemeente Loenen dat enige subsidie gegeven zal worden. Wij wachten reeds twee jaar!

Het theehuis van Vecht en Rijn bij Nijenrode heeft nu monumentstatus. Hopelijk lukt het nu om een subsidie te krijgen voor het hoognodige herstel.

Op Cromwijck werd het koetshuis gerestaureerd en in de oude vorm teruggebracht. Dit was een betrekkelijk klein project waarop geen subsidie mogelijk zou zijn. Daarom pakte de eigenaar dat eerst aan.

Herstel van het oude dak en de Zuid- en Oostgevel is echter zo kostbaar dat op subsidietoezegging gewacht moet worden. De gemeente Maarssen is verzocht in deze medewerking te verlenen, doch tot heden zonder tastbaar resultaat.

De gemeente Loenen is begonnen met het herstel van de brugleuning bij de voormalige Pupillenschool te Nieuwersluis. De Stichting zal in de kosten bijdragen. Nog steeds is er geen duidelijkheid over het lot van de onderofficierswoningen ten zuiden van de kazernegebouwen. Wij blijven attent.

Een nieuw project is het herstel van de enige duiventoren in de Vechtstreek die bij Vreeden Oord ten zuiden van Breukelen vlak bij de Vecht staat. De eigendom wordt binnenkort door de Stichting verkregen van het Waterschap de Vecht waarna tot herstel kan worden overgegaan. Wij hopen op subsidies van provincie en gemeente doch zullen zelf ook een aanmerkelijk deel van de kosten dragen. Het Waterschap is ons zeer ter wille en draagt over voor de bekende f 1,-.

De Stichting oefent druk uit om de buitenplaats Over Holland gerestaureerd te krijgen. Het deels verbrande dak ligt nu reeds vijf jaar onder een dekzeil hetgeen niet bevordelijk is voor het onderliggende hout. De staat van het schilderwerk is allerbedroevendst.

Het kapitaal van de stichting bedraagt f 160.000,- en staat nu deels op een resultatenrekening en bestaat ander-deels uit obligaties. Enige donateurs hebben de kas versterkt door een levenslidmaatschap, voorzover men daar bij een stichting over kan spreken, waarvoor onze welgemeende dank.

Onze penningmeesteres, mevrouw A. Blijdenstein-van Berckel, heeft te kennen gegeven haar functie ter beschikking te willen stellen gezien het feit dat zij nu in Laren woont. Wij zijn haar en wijlen haar echtgenoot zeer dankbaar voor hetgeen zij voor de financiën van de Stichting hebben betekend.

Wij vonden de heer J. H. Stefels te Nieuwersluis bereid haar plaats in te nemen en verwelkomen hem gaarne in het bestuur. Het bestuur bestaat nu uit mevrouw N. Ledeboer, secretaris en mevrouw J. Pijzel beiden te Loenen en de heren J. H. Stefels en A. J. A. M. Lisman beiden te Nieuwersluis.

Loenen 1990

E. Munnig Schmidt.
Voorzitter

Mededeling over boek Plaatsen aan de Vecht

Het ligt in de bedoeling het boek Plaatsen aan de Vecht en de Angstel van de hand van Uw voorzitter en de heer A. J. A. M. Lisman, bestuurslid, opnieuw uit te geven. Dit wordt dan de derde verbeterde druk. De prijs wordt gehandhaafd op f 85,- in de boekhandel en voor leden f 75,-. Het positief saldo van de verkoop aan leden gaat naar de Stichting Plaatsen aan de Vecht. Deze financiert buitengewone zaken zoals tekorten op tentoonstellingen, het Vechtservies en de onderhavige uitgave ten bate van het Genootschap.

Teneinde een inzicht te krijgen in het benodigde aantal exemplaren voor leden zouden wij het op prijs stellen indien U voor het boek zoudt willen inschrijven bij Stichting Plaatsen aan de Vecht, Rijksstraatweg 78, 3632 AD Loenen aan de Vecht.

Inhoud

Ereleden en bestuur	2
Conceptstaat van baten en lasten 1989	3
Ledenlijst 1990	4
Jaaroverzicht	19
De oeuvre catalogus van J.N. Bastert	21
Bibliotheek aanwinsten	22
Verdwenen buitenplaatsen in Vreeland	23
Utrechtse reisbeschrijvingen van 1836 en 1837 her-uitgegeven	38
Ipenburg	42
Buitendiakonale armenzorg door de diakonie van Weesp in de periode 1802-1812	56
De hofstede Groenevelt te Vreeland	63
Jaarverslag over 1989 van de Dr. R. van Lutternvelt Restauratie Stichting	74
Mededeling over boek Plaatsen aan de Vecht	77